

กรมพลศึกษา

กิจกรรมนันทนาการ เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก

สำนักนันทนาการ

กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ชื่อหนังสือ	กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก
ISBN	๙๗๘-๖๑๖-๒๙๗-๑๔๗-๑
ผู้เรียบเรียงและบรรณาธิการ	นางรุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมและพัฒนานันทนาการ สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ๑๕๔ ถนนพระราม ๑ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐ www.dpe.go.th
พิมพ์ครั้งที่ ๑	พ.ศ. ๒๕๕๗
จำนวนพิมพ์	๕,๐๐๐ เล่ม
สถานที่พิมพ์	โรงพิมพ์ เอส.ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์ ๖๓ ซอยประชาอุทิศ ๗๕ แยก ๕ แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๘๗๓ ๖๐๙๕-๖ โทรสาร ๐ ๒๘๗๓ ๕๗๕๘
ออกแบบศิลป์	บริษัท แอนิเมเนีย จำกัด www.animania.co.th

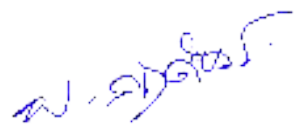
คำนำ

กรมพลศึกษามีภารกิจหลักในการส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้เด็ก เยาวชน ประชาชนในชาติทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงบุคคลกลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาส มีสุขภาพดีทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา มีวินัย มีคุณธรรมและมีน้ำใจนักกีฬา โดยการเล่นกีฬา ออกกำลังกาย และเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเป็นประจำ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙) ที่มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านความรู้ การพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม และนันทนาการเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังให้เด็กรู้จักใช้กิจกรรมนันทนาการจะช่วยเป็นภูมิคุ้มกัน เสริมสร้างพลังแห่งความสุข ลดความเครียด สามารถส่งผลให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นใจ มีคุณธรรมและจริยธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กรมพลศึกษา จึงได้มอบหมายให้สำนักนันทนาการ จัดทำหนังสือเรื่องกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ ครู อาจารย์ สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจได้นำกิจกรรมนันทนาการในการปลูกฝังพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก สำหรับอายุระหว่าง ๑๐-๑๒ ปี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมโดยให้คำนึงถึงความพร้อมของเวลา สถานที่ อุปกรณ์ สภาพท้องถิ่น ความต้องการ ความสนใจของกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก

ท้ายสุดนี้ กรมพลศึกษา ต้องขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน จนทำให้หนังสือเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

(ดร.พัฒนาชาติ กฤติบวร)

อธิบดีกรมพลศึกษา

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

๕

บทที่ ๒ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

ความหมายของคุณธรรม

๑๐

ความหมายของจริยธรรม

๑๓

ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

๑๕

คุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรม

๑๙

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

๒๑

คุณลักษณะเด็กที่พึงประสงค์

๒๖

คุณลักษณะของคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็ก

๓๐

บทที่ ๓ แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการ

ความหมายของนันทนาการ

๓๗

เป้าหมายของนันทนาการ

๔๐

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีส่วนร่วมในนันทนาการ

๔๓

ประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการ

๔๕

ประเภทกิจกรรมนันทนาการ

๔๙

บทที่ ๔ กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ด้านความมีวินัยในตนเอง

๕๗

ด้านความรับผิดชอบ

๗๘

ด้านความเสียสละ

๙๖

ด้านความซื่อสัตย์

๑๑๒

บรรณานุกรม

๑๒๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นองค์กรนำด้านการพลศึกษา กีฬา นันทนาการ วิทยาศาสตร์ การกีฬา พัฒนาบุคลากร และมาตรฐานสถานกีฬา เพื่อสุขภาพพลานามัยและความสุขของประชาชน” โดยกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๒ ประการ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การส่งเสริมและพัฒนาด้านการพลศึกษา กีฬานันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬา ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพลศึกษากีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา ให้แก่เด็ก เยาวชน ประชาชนในชาติทุกกลุ่มเป้าหมายรวมถึงบุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสให้มีสุขภาพดีทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา มีวินัย มีคุณธรรม และมีน้ำใจนักกีฬา โดยการเล่นกีฬา ออกกำลังกาย และเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเป็นประจำ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ข้อ ๑ (กรมพลศึกษา. ๒๕๕๖ : ออนไลน์)

และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙) ที่มีเจตนารมณ์มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความ “เก่ง ดี มีสุข” ซึ่งตรงตามเป้าหมายการศึกษา คือ ผู้เรียนเป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข ยึดคุณธรรมนำความรู้สู่สังคมไทย (ระดมพลบล็อก. ๒๕๕๖ : ออนไลน์) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๓ ในหมวด ๑ มาตรา ๖ ได้กำหนดการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ต้องยึดแนวการจัดการศึกษา ในหมวด ๔ มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญทั้ง ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในมาตรา ๒๔ (๔) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้ง ปลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา (หมูป้านครู. ๒๕๕๖ : ออนไลน์) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีเป้าหมายหลักให้เด็กและเยาวชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีความแข็งแรงทางร่างกาย และจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม มีสำนึกความเป็นพลเมืองกล้าคิด และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ตามวิถีประชาธิปไตย และมีความสุข (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน. ๒๕๕๖ : ออนไลน์)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก เนื่องจากเด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งต้องกระทำตั้งแต่วัยเด็ก หากเด็กมีลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ย่อมส่งผลโดยตรงต่อบุคลิกภาพ มีอารมณ์และจิตใจที่ก้าวร้าว เห็นแก่ตัวรวมถึงการปรับตัวอยู่ในสังคมได้ยาก ทำให้เกิดผลเสียต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

ปัจจุบันสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนวิทยาการสมัยใหม่

มนุษย์พยายามสร้างความเจริญทางด้านวัตถุ เพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ตนเอง มีการแข่งขันสูงเพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมทำให้คนไทยที่มีอุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น เกิดปัญหาสังคมมากมาย เช่น นักเรียนตีกัน การมั่วสุมเสพยาเสพติด การค้าบริการทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ การรวมกลุ่มก่อความไม่สงบให้แก่สังคม ปัญหาฆ่าตัวตาย การก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชน ที่ทวีความรุนแรงและเพิ่มจำนวนมากขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นเห็นว่า เด็กและเยาวชนขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรม และจริยธรรม อย่างยั่งยืน คือ อาจจะมีอยู่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวย ไม่ก่อให้เกิดผลที่ถาวร ในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาของเด็กไทยเป็นผู้ใหญ่ ที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (โอเคเนชั่น. ๒๕๕๖ : ออนไลน์) ได้รายงานว่ ในปี ๒๕๕๕ มีเด็กและเยาวชนอายุ ๑๐-๑๕ ปี ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ จำนวน ๖,๑๐๘ คน ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าในปี ๒๕๕๓ และ ๒๕๕๔ สำหรับอายุ ๑๕-๑๘ ปี ในปี ๒๕๕๕ มีจำนวน ๒๘,๑๖๘ คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย และสูงกว่า เป็นเด็กที่ครอบครัวแยกกันอยู่ และมากที่สุดอยู่กับมารดา รองลงมาอยู่กับปู่ย่าตายาย อยู่กับบิดา และญาติตามลำดับ

จากปัญหาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอทางด้านคุณธรรม และจริยธรรมของสังคมได้อย่างชัดเจน ซึ่งควรเร่งเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เข้มแข็ง เพื่อตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเยาวชนในสังคม การแก้ปัญหาความอ่อนแอทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยถือเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรทางสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยเสริมสร้างความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้

และการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนที่จะเติบโต
เป็นพลเมืองดีในอนาคต

กระบวนการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรมศาสตร์แห่งการพัฒนา
คุณธรรมและจริยธรรม อาจเรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็น
การพัฒนาทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดของชาติ ประเทศที่มีทรัพยากรมนุษย์สูงทั้งคุณภาพ
และปริมาณย่อมสามารถสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ประเทศชาติของตนได้เป็นอย่างดี
นันทนาการเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นวิถีแห่งความสุข
และเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
ผลที่ได้รับจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการคือพลังแห่งความสุข ซึ่งเป็นปฏิปักษ์
กับความเครียด ความทุกข์ ความกังวล ความเศร้าหมองต่าง ๆ ถึงแม้ว่าคนไทย
จะมีคุณลักษณะทางนันทนาการที่ดีเลิศอยู่แล้วก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
ของสังคมในโลกยุคใหม่ ทำให้กระทบต่อรากฐานด้านนันทนาการของชีวิตคนไทย
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของเด็ก และเยาวชนมากขึ้นอย่างน่าวิตก การต่อสู้
ระหว่างความทุกข์กับความสุข หรือระหว่างการทำสิ่งที่ดีกับสิ่งที่ชั่วนั้น เป็นปัญหา
ความขัดแย้งของมนุษย์มาโดยตลอด การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้กิจกรรม
นันทนาการที่ถูกต้องจะเป็นภูมิคุ้มกัน และพลังแห่งความสุข เพื่อลดความเครียด
หรือเป็นพลังใจ เป็นรากฐานให้เด็กและเยาวชน สามารถดำเนินชีวิตต่อไป
ในอนาคตได้อย่างมั่นใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี
(สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ. ๒๕๕๑.)

บทสรุป

เด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญยิ่ง ที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาโดยเฉพาะ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพราะเป็นหน้าที่ ของทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาท ในการอบรมเลี้ยงดู และการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม รวมถึงสถาบันการศึกษา และองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเสริมสร้างความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และกระตุ้น ให้เด็กเกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของ คุณธรรมและจริยธรรม

จากสภาพปัญหาของสังคมที่ทำให้ เด็กขาดคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น และจากคุณประโยชน์อย่างมหาศาลของ กิจกรรมนันทนาการดังกล่าวข้างต้น กรมพลศึกษา จึงได้นำกิจกรรมนันทนาการเพื่อเผยแพร่ เป็นสื่อในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของเด็ก

บทที่ ๒

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงความหมาย ความสำคัญ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ดังนี้

คนส่วนใหญ่จะเข้าใจว่า “คุณธรรมจริยธรรม” คำทั้งสองมีความหมายเป็นอันเดียว หรือความหมายเหมือนกัน ในความเป็นจริงคำว่า คุณธรรม กับคำว่า จริยธรรม เป็นคำที่แยกออกจากกันเป็น ๒ คำ และมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป

ความหมายของคุณธรรม (Virtue)

คำว่า “คุณธรรม” เป็นคำสมาส คือ คุณ + ธรรมะ คุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เป็นคำที่มีลักษณะสอดคล้อง และมีความสัมพันธ์กับจริยธรรม มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

Longman Dictionary of contemporary English. (๑๙๙๕). ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Virtue” ไว้ ๒ ประการด้วยกัน คือ ๑) หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำจนเคยชิน ๒) หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิด และมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. (๒๕๔๒). ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดี

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ ๑/ยุติ). (๒๕๕๔).
ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงามสภาพที่เกื้อหนุน
พุทธทาสภิกขุ. (๒๕๐๕). ได้ให้รรถาธิบายคำว่า คุณธรรม ไว้ว่า คุณ หมายถึง
ค่าที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย
คือไม่ว่าจะทำให้จิตใจยินดีหรือยินร้าย ก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน
ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมาย ๔ อย่าง คือ

๑. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ
๒. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติที่เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้
๓. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ
๔. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมี
หรือใช้มันอย่างถูกต้อง

วัฒนากร เรืองจินดา. (๒๕๔๘). ได้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรม
และจริยธรรม โดยอ้างถึงคำจำกัดความที่อริสโตเติล ได้ให้ความหมายของคุณธรรม
ไว้ว่า เป็นคุณสมบัติที่ทำให้มนุษย์บรรลุถึงจุดหมายเฉพาะของความเป็นมนุษย์ได้
โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ คุณธรรมทางปัญญา (Intellectual Virtue)
และคุณธรรมทางจริยธรรม (Ethical Virtue) โดยได้กล่าวว่า คุณธรรมทางปัญญา
เกิดจากการสอนและการไตร่ตรองทางปรัชญาที่ต้องอาศัยเวลา และประสบการณ์
ส่วนคุณธรรมทางจริยธรรม เป็นผลมาจากลักษณะนิสัย เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีอยู่ก่อน
แต่เป็นผลมาจากการฝึกฝนจนเป็นนิสัย

วศิน อินทสระ. (๒๕๔๙). ได้กล่าวถึง คุณธรรม ไว้ว่าหมายถึง อุปนิสัย
อันดีงามซึ่งสั่งสม อยู่ในดวงจิต อุปนิสัยนี้ได้มาจากการพยายาม และความประพฤติ
ที่ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน

ประภาศรี สีหอำไพ. (๒๕๕๐). ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม”
หมายถึงหลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดีทางศีลธรรมมีคุณงามความดี

ภายในจิตใจจนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดีการกระทำที่ดีย่อมได้รับผล
ของความดีคือความชื่นชมยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วย่อมได้รับผลของความชั่ว
คือ ความเจ็บปวดหรือความทุกข์ต่าง ๆ

ลิขิต ธีรเวคิน. (๒๕๔๘). ได้ให้ความหมายของ “คุณธรรม” ไว้ว่าหมายถึง
จิตวิญญาณของปัจเจกบุคคลศาสนาและอุดมการณ์เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคล
และสังคมด้วยปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณสังคมต้องมีจิตวิญญาณคุณธรรม
ของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อมเกลาเรียนรู้โดยพ่อ-แม่สถาบันการศึกษา ศาสนา
พรรคการเมือง และองค์กรของรัฐ

สรุปได้ว่าคุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ เป็นลักษณะของความรู้สึก
นึกคิดทางจิตใจ เป็นสภาพคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์
เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงาม
คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามทางจิตใจ เป็นคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์
ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ให้เกิดความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงในชีวิต
ดังนั้นคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรม

คุณธรรมที่สำคัญยิ่งของคนในชาติที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านทางพระพุทธศาสนา
โดยปรัชญาแนวคิดนั้นเน้นหลักธรรมที่เป็นสัจธรรมเป็นวิธีการสอนการเผยแผ่สืบทอด
หลักธรรมสู่การปฏิบัติเน้นคุณธรรมในการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล หลักธรรมที่เป็นหัวใจ
พระพุทธศานานำมาสั่งสอนมี ๓ ประการคือ ๑) ให้เว้นจากความชั่วทั้งปวง ๒) ให้ทำความดี
๓) ให้ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด

หลักธรรมที่พระพุทธศานานำมาประกาศเป็น “คุณธรรม” อันมีความสอดคล้อง
เชื่อมโยงกันทั้งหมดคือเมื่อปฏิบัติตามข้อธรรมข้อใดข้อหนึ่งแล้วย่อมเกี่ยวข้องกับข้อธรรม
ข้ออื่น ๆ ตามมาเป็นแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่กำหนดข้อประพฤติปฏิบัติทางกายและใจ
เริ่มตั้งแต่ข้อปฏิบัติพื้นฐานทางกายไปสู่ขั้นสูงที่เป็นข้อปฏิบัติทางความคิด
เพื่อความหลุดพ้นทางจิตใจ

ความหมายของจริยธรรม (Ethics)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. (๒๕๔๒). ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ ๑/ยุค). (๒๕๕๔). ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง ธรรม คือ ความประพฤติ, การดำเนินชีวิต, ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม ความหมายตามบัญญัติสมัยปัจจุบัน กำหนดให้ จริยธรรม เป็นคำแปลสำหรับคำภาษาอังกฤษว่า Ethics นอกจากนี้ยังให้ความหมายว่า จริยะ หรือ จริยธรรมอันประเสริฐ เรียกว่า พรหมจริยะ แปลว่า ความประพฤติอันประเสริฐ หมายถึง มรรคมงคล ๘ หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา

พุทธทาสภิกขุ. (๒๕๕๓). ได้อรรถาธิบายความหมายของคำว่า “จริยธรรม” แปลว่าเป็นสิ่งที่พึงประพฤติจะต้องประพฤติในส่วนศีลธรรมนั้นหมายถึงสิ่งที่กำลังประพฤติอยู่หรือประพฤติแล้วจริยธรรมหรือ Ethics อยู่ในรูปของปรัชญา คือสิ่งที่ต้องคิด ต้องนึกส่วนเรื่องศีลธรรม Morality นี้ต้องทำอยู่จริง ๆ เพราะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า

พระพรหมคุณาภรณ์. (๒๕๔๖). ได้กล่าวถึง จริยธรรม ไว้ว่า เป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. พฤติกรรมทางกาย วาจา และการใช้อิทธิย์ ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

๒. จิตใจของเรา ซึ่งมีเจตจำนง ความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำให้เรามีพฤติกรรมสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร ตามภาวะและคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตใจนั้น ๆ

๓. ปัญญา ความรู้ ซึ่งเป็นตัวชี้ทางให้ว่าเราจะสัมพันธ์อย่างไรจึงจะได้ผล และเป็นตัวจำกัดขอบเขตว่าเราจะสัมพันธ์กับอะไร จะใช้พฤติกรรมได้แค่ไหน เรามีปัญญา มีความรู้แค่ไหนเราก็ใช้พฤติกรรมได้ในขอบเขตนั้น ถ้าเราขยายปัญญา

ความรู้ออกไป เราก็มียุติกรรมที่ซับซ้อนและได้ผลดียิ่งขึ้น

ทิสนา แชมมณี. (๒๕๔๗). ได้ให้ความหมายของ “จริยธรรม” หมายถึง ความประพฤติหรือการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ตั้งงามเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งหลักเกณฑ์ มาตรฐานของความประพฤติที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้อื่น ต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสันติสุขในสังคม

เพ็ญแข ประจันปัจฉินีก และคณะ. (๒๕๕๑). ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ไว้ว่า หมายถึงหลักการ ศีลธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี พฤติกรรมอันดีงาม ที่ปลูกฝังอยู่ในตัวบุคคล สามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่บุคคลในการประพฤติปฏิบัติ ที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นเกณฑ์ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลว่าสิ่งใดดี หรือไม่ดี ควรจะทำหรือไม่ควรทำ

สรุปได้ว่า “จริยธรรม” หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงการปฏิบัติดี ปฏิบัติถูกต้อง อันเป็นผลมาจากความคิดที่สังคม หรือบุคคลมีความเห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ดี เป็นกรอบกำหนดไว้เพื่อให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความร่มเย็นเป็นสุข มีความรักความสามัคคีและมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

ดังนั้นจากการศึกษาเอกสารขั้นต้นที่ได้นำเสนอแล้วนั้น สามารถประมวลคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” เข้าด้วยกันได้เป็น “คุณธรรมจริยธรรม” (Moral Virtue) มีความหมายว่า เป็นการประพฤติ ปฏิบัติที่เป็นสิ่งที่ตั้งงามถูกต้องตามมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของสังคม หรืออาจจะให้ความหมายได้ว่า “คุณธรรมตามกรอบจริยธรรม”

❧.....❧

ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ อาทิ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง ปัญหาทางสังคม รวมถึงปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชน เพื่อให้ประเทศพัฒนา ก้าวทันนานาประเทศ

เพื่อเผย ประจันปัจฉิม และคณะ. (๒๕๕๑). ได้นำเสนอพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานไว้ในพระราชพิธีบวงสรวง สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เป็นสมบัติของคนไทยทั้งประเทศ มีอยู่ ๔ ประการ ดังนี้

๑. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติ แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
๒. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น
๓. การอดทน อดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วง ความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด
๔. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้สละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรมและจริยธรรมทั้ง ๔ ประการ ประชาชนทุกคนควรนำมาประพฤติปฏิบัติ จะช่วยให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุข ร่มเย็น และส่งผลให้ประเทศสามารถพัฒนา ให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (๒๕๕๑). ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมไว้พอสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชน เป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องมีการปลูกฝัง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้ และคุณธรรม ซึ่งจำเป็นต้องกระทำตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมในปัจจุบันและอนาคต

ปวย อึ้งภากรณ์. (๒๕๔๕). ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของคุณธรรม และจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไว้พอสรุปได้ว่า การศึกษาควรมีจุดมุ่งหมาย ต่อไปนี้

๑. เพื่อที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรม เป็นพลเมืองดี มีความคิดชอบ ทำชอบ ประพฤติชอบ

๒. ควรจะอบรมนักเรียน รวมทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัยให้รู้จักใช้ความคิด รู้จักบำรุงสติปัญญาให้เฉียบแหลมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์แก่ตนและแก่ประชาชน

๓. ฝึกนักเรียนให้มีความรู้สำหรับใช้ประกอบอาชีพ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น พร้อมได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมอีกว่า การศึกษาอบรมดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในสถานศึกษาเท่านั้น โดยเฉพาะในหัวข้อที่ ๑ ควรจะได้รับการอบรมจากทางบ้าน ข้อนี้สำคัญมาก แม้จะเป็นเรื่องที่รู้ ๆ กันอยู่ แต่ด้วยสมัยปัจจุบันพ่อ-แม่ ผู้ปกครอง มักโยนความรับผิดชอบไปให้ครู-อาจารย์ และสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิชาการและวิชาชีพตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ผู้ใดได้รับการศึกษาในระดับต่ำก็จะได้รับประโยชน์น้อย แต่ถ้าการศึกษาสูงขึ้นไปก็จะได้รับประโยชน์เพิ่มพูนขึ้น แต่หากผู้ใดมีสันดานเลวและบกพร่องในข้อ ๑ คือ ปราศจากความซื่อสัตย์สุจริตและศีลธรรม คุณประโยชน์ที่จะได้รับจากข้อ ๒ และข้อ ๓ ย่อมกลายเป็นโทษ และในบางกรณีย่อมกลายเป็นโทษมหันต์

ประภาศรี สีหอำไพ. (๒๕๔๓). อธิบายว่า จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิต เป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

๑. ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง สังคมที่ขาดกฎเกณฑ์ทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้ตามอำเภอใจ ย่อมเดือดร้อนระส่ำระสาย ขาดผู้นำผู้ตามขาดระบบที่กระชับความเข้าใจ เป็นแบบแผนให้ยึดปฏิบัติ

การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิและหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคลชาติใดไร้ระเบียบวินัยย่อมยากที่จะพัฒนาไปได้ทัดเทียมชาติอื่นจึงควรประพฤติตามจารีตประเพณีของสังคม

๒. สังคม (Society) การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผนก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมที่ดีงาม มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นกลุ่มคนที่ขยายวงกว้าง เรียกว่า สังคม

๓. อิสระเสรี (Autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาและประสบการณ์ในชีวิตมีความสุขอยู่ในระเบียบวินัยและสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้ว สามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระสามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองได้ อยู่ในทำนองคลองธรรม

วศิน อินทสระ. (๒๕๔๑). ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมดังนี้

๑. จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน สังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐควรส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองการปกครอง ฯลฯ การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักยึด ย่อมเกิดผลร้ายกว่าดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรมย่อมก่อความเสื่อมเสียได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้โดยท่านกล่าวว่า “ผู้มีความรู้แต่ไม่รู้วิธีที่จะประพฤติตนย่อมก่อความเสื่อมเสียได้มากกว่าผู้มีความรู้น้อย ถ้าเปรียบความรู้เหมือนดิน จริยธรรมย่อมเป็นเหมือนน้ำ ดินที่ไม่มีน้ำยึดเหนี่ยวเกาะกุม ย่อมเป็นฝุ่นละอองให้ความรำคาญมากกว่าให้ประโยชน์ คนที่มีความรู้แต่ไม่มีจริยธรรม จึงมักเป็นคนที่ก่อความรำคาญหรือเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น อยู่เนื่อง ๆ”

๒. การพัฒนาบ้านเมือง ต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อม ๆ กัน ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวิชาการอื่น ๆ

เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแก่นนั้นจะสูญเปล่า และเกิดผลเสียเป็นอันมาก ทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุขมากขึ้น การที่เศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์ยาก เพราะคนในสังคมละเลยจริยธรรม กอบโกยเอาทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ขาดความเมตตาปรานีซึ่งกันและกัน แล้งน้ำใจในการดำเนินชีวิต

๓. จริยธรรม มิได้หมายถึง การถือศีล กินเพล เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนา โดยไม่ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคม แต่จริยธรรมหมายถึงความประพฤติ การกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ วันสิ่งควรวัน ทำสิ่งควรทำ ด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้นจะเห็นว่าจริยธรรมจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดได้ก็ด้วยจริยธรรม

๔. การทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรมมีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้น่าจะพอเลี้ยงชาวโลกไปได้อีกนาน ถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภ โโลภมาก แล้วมาใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดเอาลาภยศความมีหน้ามีตาในสังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นเกิดขึ้นก็ให้อือเป็นเพียงผลพลอยได้และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประพฤติดุธรรม เช่น อาศัยลาภผลเป็นเครื่องมือในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์อาศัยยศ และความมีหน้ามีเกียรติในสังคมเป็นเครื่องมือในการจูงคนผู้เคารพนับถือเข้าหาธรรม

๕. จริยธรรมสอนให้เราเลิกดูหมิ่นคนด้อยคนจน ให้เอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุพการีของชาติ สอนให้เราถ่อมตัวเข้ากันได้ดีกับคนทั้งหลาย และไม่วางโตโอหังอวดดีหรือก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฐิमानะลงให้มาก ๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงไม่หลงสำคัญตัวว่ารู้ดีกว่า มีความสามารถกว่าใคร ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้

ของผู้คนทั้งหลายได้อย่างสนิทใจ เราจึงควรเลือกผู้นำที่สามารถนำความสงบสุขทางใจ มาสู่มวลชนได้ด้วย เพื่อสันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๔๑). ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมว่า ในการจัดการศึกษาควรเน้นคุณธรรมและจริยธรรม เพราะคุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทยหากได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม อย่างสม่ำเสมอผู้เรียนจะเป็นคนมีคุณภาพ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีแนวทาง ในการดำเนินชีวิตในสังคมที่ถูกต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมและประเทศชาติ ในอนาคต ในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมควรมีนโยบายที่ชัดเจน ด้วยการจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้เรียนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ให้ถูกทางเกิดประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ คุณธรรมและจริยธรรมที่โรงเรียนควรสร้างให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความอดทน และความอดสาหัส

สรุปได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ เพื่อให้มีคุณภาพลักษณะอันนำมาซึ่งความเป็นพลเมืองที่ดี ความประพฤติปฏิบัติ ในสิ่งที่ดีงามตามคำสั่งสอนในศาสนา หรือการประพฤติตามเกณฑ์ที่ถูกต้องทั้งกาย วาจา และใจ อันก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคม เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้อง สร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลมากที่สุด

คุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรม ถือว่ามีคุณค่าต่อมนุษย์ เพราะช่วยให้มนุษย์ ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้ เพราะคุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรม คือ ความดี ซึ่งคุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรมที่มีต่อชีวิตมนุษย์ ดังนี้

๑. ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มนุษย์มีชีวิตที่ดี มีสุขภาพดีทั้งสุขภาพจิต สุขภาพกายและมีชีวิตที่สมบูรณ์

๒. ช่วยให้มนุษย์รู้จักตนเอง มีความสำนึกในหน้าที่ มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

๓. เป็นวิถีทางแห่งปัญญา ทำให้มนุษย์มีเหตุผล รู้จักใช้สติแก้ปัญหาชีวิต โดยนำหลักคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาชีวิต มีความเชื่อว่าการทำความดีเป็นสิ่งที่ดี ไม่หลงงมงายในสิ่งที่ปราศจากเหตุผล

๔. ช่วยสร้างสันติภาพในสังคม และสร้างสันติภาพโลก

๕. ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีระเบียบ เป็นระบบ รู้สึกมีความอบอุ่นปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีสันติภาพ

๖. ช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้าได้กับบุคคลอื่น ๆ และสังคมอย่างมีระบบ เป็นระเบียบ สามารถครองตน ครองคน ครองงาน และครองเรือน

๗. ช่วยให้มนุษย์มีเครื่องยึดเหนี่ยว และเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อป้องกันการเบียดเบียน การเอารัดเอาเปรียบในทางส่วนตัว และสังคม

๘. ช่วยให้มนุษย์เป็นคนหนักแน่น อดทน ขยัน ต่อสู้เพื่อเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยตนเอง และเป็นที่พึ่งของตนเอง โดยไม่รอโชคชะตา

๙. ช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหาชีวิต และสามารถทำให้ความทุกข์หมดไปได้ (พิภพ วังเงิน. ๒๕๔๕)

กล่าวโดยสรุป คุณธรรมและจริยธรรมที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ มีอิทธิพลมาจากองค์ประกอบหลายประการ ทั้งองค์ประกอบภายใน คือจากตัวบุคคล เช่น ความรู้ สติปัญญา และองค์ประกอบภายนอก เช่น การอบรมเลี้ยงดูจากสถาบันครอบครัว การอบรมบ่มนิสัยจากสถาบันการศึกษา และส่วนอื่น ๆ จากสังคม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้หล่อหลอมให้บุคคลมีพฤติกรรมทางคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณลักษณะทางพฤติกรรมที่ดี

ในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ หรือความรู้สึก (Feeling/Emotion) เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Typical) เป็นพฤติกรรมที่มีทิศทางในการแสดงออก (Direction) เป็นพฤติกรรมที่มีความแตกต่างในความเข้มข้น (Intensity) และเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย (Target) ซึ่งพฤติกรรมทางคุณธรรม และจริยธรรมดังกล่าว จะทำให้บุคคลเข้าใจบทบาทการแสดงออกในสังคม และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

คุณธรรมและจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๐). ได้กล่าวถึงความสำคัญ และความจำเป็นของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ว่าการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์ จึงเปรียบเสมือนเหรียญสองด้าน คือ ด้านหนึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร การศึกษาแต่ละช่วงชั้น เพื่อสร้างองค์ความรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิต ที่เกิดจากการฝึกหัดสามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง และประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่ง คือ เป็นการบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝัง และปลูกจิตสำนึก เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ซึ่งในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นภารกิจทั้ง ๓ ด้าน (3D) ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-Free) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๐). ได้กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการ เน้นนโยบายคุณธรรม

นำความรู้ เพื่อสร้างเสริมสังคมคุณธรรมให้เกิดสันติสุข รู้จักสามัคคี วิถีประชาธิปไตย โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรทุกระดับการศึกษา

คุณธรรมและจริยธรรม เป็นข้อควรประพฤติที่มีความถูกต้องดีงาม เป็นแนวทางแห่งการถือประพฤติปฏิบัติแต่ลำพังในแนวทางแห่งความดีถูกต้องนั้น ไม่เพียงพอที่จะจูงใจให้คนปฏิบัติ หรือประพฤติตนให้เป็นคนดีได้ เรื่องการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ความคิดเรื่องคุณธรรมเมื่อสัมพันธ์กับหน้าที่ ยกตัวอย่างได้ว่า เมื่อผู้ทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์ผู้นั้นมักกล่าวได้ว่า ขาดคุณธรรม แต่ผู้ทำหน้าที่สมบูรณ์ยังไม่แน่ว่าจะเป็นผู้มีคุณธรรม อาจทำหน้าที่เพราะกลัวถูกลงโทษทางวินัย เพราะกลัวความผิด โดยไม่ใช่เพราะความรู้สึกในทางดีงามจากจิตใจ ที่แท้จริงของผู้นั้นได้ แต่ถ้าผู้นั้นมีความรู้สึกในทางดีงาม มีความยินดีพอใจในการปฏิบัติ และเชื่อว่าการทำผิดหน้าที่เป็นสิ่งไม่ดี ไม่ทำผิดอย่างนี้ จึงถือว่าผู้นั้นมีคุณธรรม คุณธรรมแสดงออกถึงหน้าที่ คนที่มีคุณธรรมเป็นผู้ที่รักหน้าที่ของตนเอง และทำหน้าที่อย่างดีที่สุด จนเป็นนิสัย นำไปสู่การสร้างสรรค์คุณธรรมต่อไป และให้สูงส่งยิ่ง ๆ ขึ้นไป หน้าที่กับคุณธรรมจึงต้องอาศัยซึ่งกันและกัน และเป็นเหตุผลของกันและกันอย่างแยกไม่ได้ หน้าที่ และคุณธรรม จึงเป็นสิ่งเดียวกันที่มี ๒ ด้าน ด้านหนึ่งเป็นหน้าที่ อีกด้านหนึ่งเป็นคุณธรรม คุณธรรม คือ ความกล้าเลิศแห่งอุปนิสัยภายในส่วนหน้าที่ คือ การแสดงออกภายนอกของอุปนิสัยอันดีงาม เพราะฉะนั้น คุณธรรมก็คือ คุณภาพแห่งอุปนิสัย อันแสดงออกให้เห็นโดยการกระทำ

ดังข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรม มีคุณค่า และมีความสำคัญทั้งต่อตัวบุคคล และต่อสังคมส่วนรวม เนื่องจากการดำเนินชีวิตให้อยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขนั้น ต้องเริ่มต้นที่ตนเองก่อน และจากการคิดดี ทำดี เป็นผลต่อเนื่องถึงสังคมดี และมีสันติภาพนั่นเอง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๔๑). ได้ให้แนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันไว้ว่า “ต้องเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรมจริยธรรม เพราะคุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทย หากได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะเป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี ที่มีแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมที่ถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม และไม่ก่อปัญหาให้กับประเทศชาติในอนาคต” และแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควรมีนโยบายที่ชัดเจน โดยการจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้เรียนด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ให้ถูกทางก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๔๒). กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมในสังคมไว้ว่า “สิ่งที่สังคมไทยต้องการอย่างมาก คือ พลังทางจริยธรรมที่ยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์ต่อกันด้วยความเกื้อกูล และร่วมมือกับปัญหาของโลกาภิวัตน์ ซึ่งสรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต และสังคมในสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมทางจิตใจจำเป็นต้องเร่งรัดการส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาจิตใจเป็นพิเศษ รวมถึงการพัฒนาจริยธรรมที่ต้องเตรียมให้พร้อมกับการพัฒนายุคใหม่ที่กำลังจะมาถึงพร้อมกับความเจริญทางวัตถุต่าง ๆ ในอนาคต

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับต้นกำเนิด และพัฒนาการทางจริยธรรมบุคคลนั้นดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๔๓). แบ่งได้ ๓ ประเภท ดังต่อไปนี้

๑. ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม นักสังคมวิทยาเชื่อว่าสังคมมีส่วนในการทำให้มนุษย์มีลักษณะต่าง ๆ กัน ตามแต่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในกลุ่มใดในสังคม และนักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ได้เล็งเห็นความสำคัญของสังคมในการก่อตั้งลักษณะทางจริยธรรมให้แก่สมาชิกในสังคมนั้น โดยทฤษฎีนี้ระบุว่า

เด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้อะไรดี อะไรชั่ว จากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม ด้วยกระบวนการเทียบเคียง (Identification) เด็กจะใช้ชีวิตการเลียนแบบ จากผู้ที่มีอำนาจ และผู้ที่ตนรัก จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม มาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ นักทฤษฎีส่วนมากยอมรับว่า จริยธรรมจะถูกปลูกฝังตั้งแต่ที่บุคคลยังอยู่ในวัยทารก และวัยเด็กเล็ก เป็นวัยแห่งการเตรียมตัว เพื่อเข้าเป็นสมาชิกในสังคมใหญ่ ในช่วงแรกของชีวิตนี้ เด็กจะได้รับการปลูกฝังทางจริยธรรมมากกว่าในช่วงอื่น ๆ ของชีวิต กลุ่มบุคคล ที่รับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมให้เด็กมากที่สุดคือ สมาชิกในครอบครัวของเด็กเอง รองลงมาคือ โรงเรียนอนุบาล และประถมศึกษา นอกจากนี้ ในปัจจุบันก็ยังมี สื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และวารสารต่าง ๆ

๒. ทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม นักทฤษฎี ที่เชื่อว่าการพัฒนา ทางสติปัญญา และอารมณ์ เป็นรากฐานของการพัฒนาทางจริยธรรม คือ เพียเจท์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) นักทฤษฎีทั้งสองท่านเชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้น ตามความเจริญของความสามารถทางการเรียนรู้ (Cognitive Ability) สติปัญญา และอารมณ์ของเด็ก ในบุคคลปกติที่สติปัญญาไม่เจริญ ถึงขีดสุด จะมีจริยธรรมในขั้นสูงสุดไม่ได้เช่นกัน โคลเบอร์ก ได้พบความสัมพันธ์ ระหว่างจริยธรรมกับลักษณะอื่น ๆ ของมนุษย์ ในการศึกษาผลงานของนักวิจัยต่าง ๆ ที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไป และความสัมพันธ์ ของจริยธรรมกับความสามารถที่จะรอผลได้ที่ดีกว่าในอนาคต นอกจากนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง ยังเป็นผู้ที่มีสมาธิดี มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตน และมีความภาคภูมิใจในตนเอง และสภาพแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีจริยธรรมต่ำ โคลเบอร์ก จึงสรุปว่า ความเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง เกิดจากความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านต่าง ๆ โดยทั่วไปด้วย

๓. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม คือ ทฤษฎีที่อธิบายวิธีการ และขบวนการ ที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม ที่ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะทางกฎเกณฑ์ทางสังคม

มาเป็นลักษณะของตน ทฤษฎีประเพณีนี้ได้นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ในการอธิบายต้นกำเนิดและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ได้เน้นการเรียนรู้โดยบังเอิญ และการเลียนแบบเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แปลกใหม่ หรือแตกต่างไปจากเดิมได้โดยง่าย โดยทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งจะเป็เครื่องมือกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมซ้ำ ๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นไปในที่สุด สิ่งทีกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้คือ การหวังความพอใจ และการหลบหลีกความทุกข์ การเลียนแบบลักษณะ และการกระทำของบุคคลอื่น เป็นบ่อเกิดของการยอมรับลักษณะทั้งที่ดี และไม่ติจากบุคคลได้อย่างง่ายดาย และเกิดได้กว้างขวางในสถานการณ์ทั่วไป ตั้งแต่เด็กเลียนแบบบิดา มารดา เพื่อน วัยรุ่น เลียนแบบดารา เด็กเลียนแบบพ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดูที่ตนเองรักใคร่ จะทำให้เด็กเกิดความพอใจ เหมือนว่าตนได้อยู่ใกล้ชิดผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น เด็ก และวัยรุ่นเลียนแบบเพื่อนในวัยเดียวกัน เพื่อขจัดความขัดแย้งในใจ ที่ตนเองมีลักษณะแตกต่างไปจากกลุ่ม การเลียนแบบคนแปลกหน้าเกิดขึ้นน้อยมาก แต่อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าสังเกตเห็นว่า ตัวแบบมีพฤติกรรมใดก็ตามแล้วได้รับผลตอบแทนที่น่าพอใจผู้สังเกตเห็นก็อยากได้รับความพอใจนั้นด้วย ก็จะยอมเลียนแบบตัวแบบนั้นบ้าง

ทฤษฎีแหล่งกำเนิดของจริยธรรมทั้งสามดังกล่าว มีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกันมากนัก แต่เป็นทฤษฎีที่ช่วยสร้างภาพการวิเคราะห์จริยธรรมให้ชัดเจน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น กล่าวถึง บทบาทของสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคล ที่มีต่อการปรุงแต่งลักษณะจริยธรรมของบุคคล ทฤษฎีพัฒนาการ ลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม ให้ความสำคัญกับพันธุกรรมในการมีส่วนส่งเสริม หรือขัดขวางพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล แต่ทฤษฎีทั้งสองก็ยังเน้นความสำคัญของสภาพแวดล้อมของบุคคลเช่นกัน สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ช่วยอธิบายขบวนการยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะบุคคล

คุณลักษณะเด็กที่พึงประสงค์

เด็กทุกคนจำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่ และดูแลอย่างเหมาะสม และรอบด้าน ในแต่ละช่วงวัยจากพ่อแม่ ผู้ดูแล ชุมชน และสังคม ด้วยความรู้ที่หลายหลายแบบสหวิชาชีพ รวมทั้งต้องใช้ทักษะ และเจตคติที่เห็นคุณค่าของเด็ก โดยไม่เลือกปฏิบัติ แต่คำนึงถึงความเท่าเทียม เป็นธรรม และการมีส่วนร่วม แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเด็กที่พึงประสงค์ไว้ด้วยกัน ๖ ด้าน (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) กล่าวคือ

๑. มีความผูกพันในครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีทักษะในอาชีพ และการดำรงชีวิตที่รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น
๒. มีสุขภาพ และพลานามัยแข็งแรง และรู้จักการป้องกันตนเองจากโรค และสิ่งเสพติด
๓. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จริยธรรม คุณธรรม และมีพฤติกรรม ด้านความรับผิดชอบตามวัย
๔. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรี และความภูมิใจในการทำงานสุจริต
๕. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
๖. รู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาชุมชน และประเทศชาติ

เป้าหมายยุทธศาสตร์ และตัวบ่งชี้ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๖๑) ได้ระบุเรื่องคุณธรรมไว้คือ ด้านวิสัยทัศน์ คนไทย ได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ ๓ คนไทยใฝ่ดี : มีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะมีวัฒนธรรมประชาธิปไตยและได้กำหนดตัวบ่งชี้ และค่าเป้าหมายไว้ โดยผู้เรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕ มีคุณธรรม จริยธรรม

และมีความเป็นพลเมือง จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก และเยาวชนลดลงร้อยละ ๑๐ ต่อปี จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ที่ตั้งครรภ์ลดลงร้อยละ ๑๐ ต่อปี จำนวนเด็กเข้ารับการบำบัดยาเสพติดลดลง ร้อยละ ๑๐ ต่อปี สัดส่วนคนไทยที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคมอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี

เด็กอายุ ๑๐-๑๒ ปี ควรได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมและจิตลักษณะดังนี้

๑. มีวัฒนธรรมไทย
๒. เป็นพุทธมามกะหรือศาสนิกชนที่ดีอื่น ๆ ในเชิงการปฏิบัติ และเข้าใจ หลักธรรมขั้นต้น
๓. มีพฤติกรรมของคนดี และคนเก่ง และไม่เป็นปัญหาแก่สังคม
๔. มีความเฉลียวฉลาด สุขภาพจิตดี และมีประสบการณ์ทางสังคม ระดับประเทศชาติ
๕. มีลักษณะจิตใจด้านจริยธรรมขั้นกลาง เริ่มมองการณ์ไกล ควบคุมตนเอง ได้ปานกลาง ต้องการความสำเร็จในการเรียนและการงานและเชื่อว่าทำได้ดี

คุณลักษณะตามช่วงอายุเหล่านี้ ควรได้รับการพัฒนาให้สัมพันธ์กับ พัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ร่างกาย สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคม ทำให้การพัฒนาต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมตามวัย

แนวทางในการเลี้ยงดูเด็กที่สำคัญคือ ต้องให้เด็กมีพัฒนาการรอบด้าน อย่างต่อเนื่อง เหมาะสมตามวัยบนพื้นฐานความต้องการของเด็ก และคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับวิธีการ อบรมเลี้ยงดูที่ดีตั้งแต่ในวัยเด็กซึ่งการอบรมเลี้ยงดูทั่วไปประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบหลักด้วยกัน (คณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม. ๒๕๓๖.) คือ

๑. การออกคำสั่งให้เด็กทำตามหรือละเว้นการกระทำ
๒. การตรวจตราว่าเด็กทำตามหรือไม่

๓. ถ้าเด็กทำอย่างเหมาะสม ก็ให้รางวัลและส่งเสริม
๔. ถ้าเด็กไม่ทำตาม ก็ตักเตือนแล้วจึงลงโทษ
๕. ให้เหตุผล เมื่อสั่ง เมื่อให้รางวัล และเมื่อลงโทษเด็ก
๖. ผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลังเด็ก

วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก การอบรมเลี้ยงดู แบบให้พึ่งตนเอง เป็นต้น วิธีการอบรมเลี้ยงดูเหล่านี้จะมีผลต่อการพัฒนาจิตลักษณะของเด็ก (คณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม. ๒๕๓๖.) ดังต่อไปนี้

๑. วิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กสองแบบร่วมกัน คือ แบบรักสนับสนุนมาก กับแบบใช้เหตุผลมาก แต่ใช้อารมณ์น้อย หากใช้ควบคู่กันแล้วจะส่งเสริมการพัฒนาให้เด็กมีจิตลักษณะหลายประการตาม ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมและยังเกี่ยวกับพฤติกรรมหลายด้าน เช่น พฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกัน การเสพติด ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์มากกว่าใช้เหตุผลของผู้ใหญ่ จะทำให้เกิดสภาพที่เด็กไม่สามารถทำนายและควบคุมผลดีและผลเสียที่จะเกิดกับตนได้ จึงเป็นผลให้เด็กเรียนรู้คุณธรรม ค่านิยมอย่างบกพร่องและไม่มั่นคง

๒. วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ซึ่งควรควบคุมมากเมื่อเด็กอายุน้อยแล้วค่อย ๆ ลดการควบคุมเด็กลงหรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการควบคุมตนเองมากขึ้นเรื่อย ๆ จะสามารถพัฒนาความสามารถควบคุมตนเองของเด็กได้ ส่วนการบังคับข่มขู่ให้เด็กทำหรือละเว้นการทำอะไรต่าง ๆ มาก

๓. ควรให้ความสนใจ เมื่อเด็กทำความดี เพราะความสนใจเป็นรางวัลที่ให้แก่เด็กประการหนึ่ง แต่ไม่ควรให้ความสนใจเมื่อเด็กทำผิด เพราะเด็กจะทำผิดมากขึ้น วิธีการให้รางวัลเมื่อเด็กทำดีหรือมีเจตนาดีจะใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรม เจตคติ คุณธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ตลอดจนการให้เด็กได้รู้ รสชาติของความสำเร็จ

๔. วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบฝึกให้พึ่งตนเองเร็วอย่างเหมาะสมกับอายุ

จะพัฒนาแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ในเด็ก ทำให้เด็กมีความเพียรและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

๕. การลงโทษเมื่อเด็กกระทำความผิด ไม่ควรกระทำหรือทำให้น้อยที่สุด และควรเพิกเฉยเสียถ้าไม่เกิดความเสียหายรุนแรง เพราะการลงโทษมีผลเสียข้างเคียงมาก และมีผลดีน้อย ดังนั้นจะใช้การลงโทษต่อเมื่อพิจารณาให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเด็กแต่ละคน แต่ละวัย แต่ละความร้ายแรงของการทำผิด เช่น กระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก และควรใช้ความระมัดระวังให้มาก ดังนี้

- ลงโทษโดยไม่จำเป็น
- ลงโทษโดยใช้อารมณ์รุนแรงเกินเหตุ ไม่เสมอต้นเสมอปลาย หรือด้วยความลำเอียง
- ลงโทษโดยไม่ไต่ถามข้อเท็จจริงหรือเหตุผลจากเด็ก
- ลงโทษโดยไม่ชี้แจงเหตุผลแก่เด็กถึงความผิดชอบชั่วดี
- ลงโทษโดยการประจาน ตีเด็กให้ได้รับความอับอายเป็นบมในจิตใจ

วิธีการลงโทษ แบ่งเป็น วิธีการลงโทษทางกาย เช่น การเฆี่ยนตี และการลงโทษทางจิต เช่น การดูว่า ทำท่าไม่พอใจ และเมินเฉย ถ้าจะต้องลงโทษเด็กโตและวัยรุ่น ควรใช้วิธีการลงโทษทางจิตมากกว่าการลงโทษทางกาย เนื่องจากการลงโทษทางจิตเป็นวิธีที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตใจและพฤติกรรม เพราะเมื่อเด็กสำนึกในความผิดและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ผู้ใหญ่จึงหยุดลงโทษทางจิต ซึ่งเด็กจะรู้สึกว่าได้รางวัลเมื่อตนทำดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามการลงโทษทางกายด้วยการเฆี่ยนตี เด็กจะหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้ใหญ่หยุดการทำโทษ โดยที่เด็กยังไม่ได้พัฒนาจิตใจหรือพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น การลงโทษทางกายจึงไม่สนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้เท่าที่ควร

๖. การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่ เป็นเรื่องที่ต้องกระทำ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง จะต้องเริ่มจากสมาชิกในครอบครัว ครู ผู้นำในสังคม สิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น สื่อมวลชน จากการดำเนินธุรกิจการค้าและบริการต่าง ๆ ที่ไม่ควรมุ่งเอาประโยชน์ โดยปราศจากความรับผิดชอบ เป็นต้น

คุณลักษณะของคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็ก

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ. (๒๕๔๐). ได้ให้แนวคิด และแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๕๐ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับ ที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบนั้น ได้มุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะ กล่าวคือ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบต่อตนเอง มีความขยัน ใฝ่รู้ เชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นประชาธิปไตย มีความสามารถทางวิชาชีพ และความสามารถทางวิชาการ สามารถคิดเชิงเหตุผลได้ใช้เทคโนโลยี และทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้เป็นอย่างดี มีความใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้สม่ำเสมอ สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้อย่างถูกต้อง และมีความรักในเพื่อนมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม

คุณลักษณะของคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็ก สามารถจำแนกได้ ดังนี้

๑. ความมีวินัยในตนเอง จากการศึกษาตามแนวคิดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๒๔). ได้ให้ความหมาย และความสำคัญของ วินัย ว่าหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเอง เมื่อตนทำดี และลงโทษตนเองเมื่อตนทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตน หรือความสามารถที่จะยับยั้งชั่งใจเป็นตัวของตัวเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (๒๕๕๐). ให้ความหมาย และความสำคัญของความมีระเบียบวินัยไว้ว่า หมายถึง การควบคุมตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ แบบแผน และขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม เพื่อความสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

จรรยาพร ธรณินทร์. (๒๕๒๕). ให้ความหมายของความมีระเบียบวินัยไว้ว่า หมายถึง การรู้จักปฏิบัติตามที่มีรูป มีแบบ มีขั้น มีตอน ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การอยู่ในชั้นเรียน การทำความเคารพ วินัยในการเล่นกีฬา

รุจิร ภูสาระ. (๒๕๔๑). ให้ความหมายของความมีระเบียบวินัยไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือข้อบังคับของคนในกลุ่ม

กัลยา ศรีปาน. (๒๕๔๒). ให้ความหมาย และความสำคัญของความมีระเบียบวินัยไว้ว่า หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบของบุคคล ซึ่งกระทำความดีสิ่งหนึ่งตามระเบียบกฎหมายของสังคม เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนเอง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

สรุปได้ว่า ระเบียบวินัย หมายถึง แบบแผนการควบคุม บังคับของบุคคล ให้เป็นไปตามความประสงค์ของสังคม เพื่อให้บุคคลมีคุณสมบัติที่ดีงาม แสดงออกมาได้ ทั้งอารมณ์ ความรู้สึก เจตคติ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสามัญสำนึก ภายในจิตใจที่ได้รับการอบรม ปลุกฝังซึมซับของมนุษย์ในสังคมด้วยความสนใจ และมีความมุ่งมั่นที่จะกระทำ ซึ่งความมีวินัยนั้น จะมีพฤติกรรมที่แสดงออก โดยการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ และเคารพกติกาของสังคม มีความตรงต่อเวลา มีความมุ่งมั่นตั้งใจต่อตนเอง และสังคม

แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ซึ่งต้องพัฒนาให้เด็กปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มที่ และตั้งใจยึดมั่น ในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติรวมถึงการมีวินัยทั้งต่อ ผู้อื่น และสังคม

๒. ความรับผิดชอบ จากการศึกษาตามแนวคิดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. (๒๕๒๔). ให้ความหมาย และความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกรับผิดชอบ ในลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อ และความเกรงใจ ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะนิสัย และทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และการมีความซื่อสัตย์สุจริต

ฟลิปโป (Fippo) (อ้างถึงใน ถนอมทรัพย์ มะลิซ้อน. ๒๕๔๔) ให้ความหมายและความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง ความผูกพัน ในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย ๓ ประการคือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

ชัยณรงค์ ศรีสุข. (๒๕๔๕). ให้ความหมาย และความสำคัญของความรับผิดชอบ ไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นต่อการทำงาน ทั้งในส่วนตัว และส่วนรวม

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความผูกพัน ความพากเพียร และความละเอียด รอบคอบ ยอมรับผลการกระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งความพยายามที่จะปรับปรุง การปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ ในการเรียนและการทำงาน ซึ่งบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีความเพียรพยายามอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความปรารถนาที่จะทำงานให้ดีขึ้น มีการวางแผนในการทำงาน มีความละเอียดรอบคอบ รู้จักตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ซึ่งความรับผิดชอบ จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาตามแนวคิดของ สมศรี ทองนุช. (๒๕๔๒). กล่าวคือ มีความตรงต่อเวลา และซื่อตรงต่อหน้าที่ สำนึก รู้สึกรับผิดชอบต่อภาวะ และฐานะของตน รู้จักวางแผน และดำเนินงาน อย่างเป็นระบบ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในวิชาความรู้ และความสามารถปฏิบัติหน้าที่ การงานทุกประการ ยอมรับผลสำเร็จ และความล้มเหลวแห่งการกระทำในการปฏิบัติงาน ทุกอย่าง มีความพยายามปรับปรุง แก้ไขในการปฏิบัติหน้าที่การงานที่บกพร่อง ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกทั้งมีความพยายามในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จ รวดเร็ว เรียบร้อย ด้วยความเต็มใจ และจริงใจสม่ำเสมอ ทั้งนี้ต้องเคารพในสิทธิ เสรีภาพ และความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นปกติวิสัยอีกด้วย

๓. ความเสียสละ จากการศึกษาตามแนวคิดของกรมการศาสนา. (๒๕๔๑).

ให้ความหมาย และความสำคัญของความเสียสละไว้ว่า หมายถึง ความรู้จัก ยอมสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม หรือบริจาควัตถุสิ่งของเงินทองแก่ผู้อื่น ที่ควรได้รับ รวมทั้งเพื่อส่วนรวม เพื่อสาธารณกุศล มีการบำรุงการศึกษา โรงพยาบาล ทำถนน สร้างสะพาน หรือบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ภัย เป็นต้น นอกจากนั้นยังรวมความถึงการยอมเสียสละชีวิตเลือดเนื้อเพื่อชาติ หรือมนุษยธรรมเมื่อจำเป็น

รุจิร ภู่อารยะ. (๒๕๔๑). ให้ความหมายของความเสียสละไว้ว่า หมายถึง การบริจาค การละความเห็นแก่ตัว การแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ผู้อื่น

พจนานุกรม ฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๒. (๒๕๔๒). ได้ให้ความหมายของความเสียสละไว้ว่า หมายถึง การให้โดยยินยอม ให้อภัยด้วยความเต็มใจ

ณรงค์ ศิลารัตน์. (๒๕๔๔). ให้ความหมายของความเสียสละไว้ว่า หมายถึง การรู้จักยอมสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และการปัน แก่คนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา

สรุปได้ว่า ความเสียสละ คือ การละความเห็นแก่ตัว รู้จักสละประโยชน์ส่วนตัว บริจาคทรัพย์เงินทอง สิ่งของ เครื่องใช้ รวมทั้งการเสียสละร่างกาย แรงใจ เวลา สติปัญญา เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น และส่วนรวม

พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการรู้จักยอมสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม หรือบริจาควัตถุสิ่งของเงินทองแก่ผู้อื่นที่ควรได้รับ รวมทั้งเพื่อส่วนรวม เพื่อสาธารณกุศล มีการบำรุงการศึกษา โรงพยาบาล ทำถนน สร้างสะพาน หรือบริจาค ทรัพย์ช่วยเหลือ ผู้ประสบทุกข์ภัย เป็นต้น นอกจากนั้นยังรวมความถึงการยอมเสียสละชีวิตเลือดเนื้อ เพื่อชาติ หรือมนุษยธรรมเมื่อจำเป็น อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ทำกิจการงาน เท่าที่จะทำได้ไม่吝งูดยาย ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหา ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ตามกำลังสติปัญญา และมีความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข ให้อภัยอยู่เสมอ

แนวทางในการพัฒนาโดยการเร่งสร้างความเป็นผู้มีจิตสาธารณะให้กับเด็กได้เห็นคุณค่าแห่งการเสียสละ ที่ไม่หวังผลตอบแทน เพื่อแบ่งปันให้กับสังคมอย่างมีความสุข สร้างความรู้สึกที่ดีในขณะที่ได้ให้โดยการกระตุ้นให้เป็นอย่างแท้จริง

๔. ความซื่อสัตย์ จากการศึกษาตามแนวคิดของโชติ เพชรชื่น. (๒๕๒๔). ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะด้านความรู้สึกนึกคิดหรือระดับจิตใจของบุคคลคนหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นต่อวัตถุสิ่งของเมื่อบุคคลนั้นพบปะหรือสัมผัสระดับจิตใจมีความมั่นคงมิได้ผันแปรไปตามความต้องการของตนเอง หรือของผู้อื่นและบุคคลนั้นจะไม่ยึดเอาวัตถุสิ่งของที่ไม่ใช่ของตนเองมาเป็นของตน ทำตามสัญญาและระเบียบ ถือกฎเกณฑ์ของกลุ่ม จะพูดตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

ประเสริฐ เอื้อนครินทร์. (๒๕๒๔). ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความซื่อตรง ไม่คดโกง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและหน้าที่ การงาน

สงบ ลักษณะ และคณะ. (๒๕๒๔). ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ คือ การมีค่านิยมประพฤติปฏิบัติตรงต่อความเป็นจริง เช่น ตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อความรับผิดชอบ ตรงต่อคำมั่นสัญญา ตรงต่อระบบกฎเกณฑ์ที่ดีของสังคม เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๒. (๒๕๔๒). ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ว่า หมายถึง การประพฤติตรง และจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง

จิรนุช สุนทร. (๒๕๔๙). ให้ความหมายไว้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรง เป็นความจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

สรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ประพฤติชอบ ไม่คิดคดหลอกลวง ตรงไปตรงมาถูกต้องตามทำนองคลองธรรม และกฎหมายของบ้านเมือง

ซึ่งความซื่อสัตย์นั้น จะมีพฤติกรรมที่แสดงออก โดยการปฏิบัติตนเป็นคนพูดจริง ทำจริง ไม่ลักขโมย มีความตรงต่อเวลา และมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ตนเอง เช่น ไม่สับปลับกลับลอก ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปในทางเสื่อมเสีย มีความมั่นคงต่อการทำดีของตนเอง ไม่คดโกงมีความตั้งใจจริง ประพฤติตรงตามที่พูดและคิด อีกทั้งมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อความซื่อสัตย์ ต่อหน้าที่การงาน เช่น ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว และมีความซื่อสัตย์ต่อบุคคล เช่น ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดคดผู้อื่น ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ประจบสอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง รวมทั้งร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวหรือเอาดีเข้าตน ไม่ร่วมกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือผิดระเบียบข้อบังคับของสังคมหรือหมู่คณะ (ธีรานุ สุนทร. ๒๕๔๙)

แนวทางการพัฒนาความซื่อสัตย์ ต้องสร้างจิตสำนึกให้เกิดความประพฤติ ที่ตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจต่อผู้อื่นและสังคม ไม่รู้สึกเอนเอียงหรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

บทสรุป

การที่เด็กได้รับการปลูกฝัง และเรียนรู้
เรื่องคุณธรรมและจริยธรรมจะส่งผลโดยตรง
ต่อการพัฒนาด้านความประพฤติ การปฏิบัติตน
เป็นคนดี มีอารมณ์ที่เยือกเย็น มีเหตุผล ทำให้สังคม
น่าอยู่ และยังช่วยลดปัญหาทางสังคมได้เป็นอย่างดี

บทที่ ๓

แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการ

ในบทนี้จะกล่าวถึงความหมาย เป้าหมาย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีส่วนร่วมในนันทนาการ ประโยชน์คุณค่า และประเภทของนันทนาการ ดังนี้

ความหมายของนันทนาการ

นันทนาการเป็นคำมาจากคำว่า สันทนาการ ซึ่งพระยาอนุนามราชธน หรือ เสถียร โกเศศ ได้บัญญัติไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ และตรงกับภาษาอังกฤษว่า Recreation (จรินทร์ ธาณิรัตน์. ๒๕๒๘) และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๒). นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่ทำตามสมัครใจในยามว่าง เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความตึงเครียด การสราญใจ

คณิต เขียววิชัย. (๒๕๓๔). ให้ความหมายของนันทนาการว่า หมายถึง กิจกรรมยามว่างที่ทุกคนเข้าร่วมโดยสมัครใจ และกิจกรรมนันทนาการจะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วมในทันทีทันใด ทั้งนี้กิจกรรมจะต้องไม่ขัดต่อวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมนั้น

สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ. (๒๕๕๑). นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่กระทำในยามว่างจากภารกิจงานประจำ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมกระทำด้วยความสมัครใจและมีความ พึงพอใจ โดยกิจกรรมนั้น ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกฎหมายบ้านเมือง

ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี

สมบัติ กาญจนกิจ. (๒๕๔๒). ได้สรุปความหมายของนันทนาการไว้ใน ๔ ความหมาย ดังนี้

๑. นันทนาการ หมายถึง การทำให้ร่างกายสดชื่น หรือการทำให้ร่างกายได้สร้างพลังขึ้นมาใหม่ (Re-fresh or Re-creation) อันเป็นความหมายดั้งเดิม

๒. นันทนาการ หมายถึง กิจกรรม (Activities) ซึ่งมีชนิด ประเภท และรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย การที่บุคคลหรือชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามความสนใจของตนแล้วก่อให้เกิดผลการพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนาน และสุขสงบ

๓. นันทนาการ หมายถึง กระบวนการ (Process) กล่าวคือ นันทนาการเป็นกระบวนการในการพัฒนาประสบการณ์หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลหรือสังคมผลจากการเข้าร่วมในกระบวนการ เรียกว่า ประสบการณ์ โดยอาศัยกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เป็นสื่อ ในช่วงเวลาว่าง เวลาอิสระ โดยที่บุคคลเข้าร่วมด้วยความสมัครใจหรือมีแรงจูงใจแล้วส่งผลให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนาน และสงบสุข

๔. นันทนาการ หมายถึง สวัสดิการสังคม (Social welfare) และสถาบันทางสังคม (Social institute) ซึ่งรัฐบาลและผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องมีหน้าที่จัดบริการให้แก่ชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี และสร้างบรรยากาศของเมืองและประเทศให้น่าอยู่

เคลลี (Kelly. ๑๙๙๖) กล่าวว่านันทนาการอาจมีความหมายคล้ายกับการใช้เวลาว่าง นักทฤษฎีทางนันทนาการได้ให้ความหมายที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งความหมายของนันทนาการนั้น คือ กิจกรรมทั้งหมดที่ไม่ใช่การทำงาน ซึ่งจะเข้าร่วมในเชิงที่เกิดประโยชน์ ซึ่งคำວ່ານันทนาการนั้นมาจากภาษาละติน คือคำว่า recreation ซึ่งหมายถึงการทำให้กลับสมบูรณ์ดังเดิม (restoration) หรือ การฟื้นฟู

(recovery) ซึ่งประยุกต์มาจากคำว่า re-creation ทางพลังงาน (energy) หรือการทำให้สมบูรณ์ดั้งเดิมของความสามารถในหน้าที่ไม่เหมือนกับการใช้เวลาว่าง นันทนาการประกอบด้วยแนวคิดของการทำให้สมบูรณ์ดั้งเดิมของความสมบูรณ์ ในด้านจิตใจ จิตวิญญาณ และร่างกาย

คอร์ดส และ อิบราฮิม (Cordes and Ibrahim. ๑๙๙๖) ได้ให้ความหมายว่า นันทนาการนั้นเป็นการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจในกิจกรรมการใช้เวลาว่าง อย่างมีความหมาย และสนุกสนานในการเข้าร่วมของบุคคลนั้น ๆ

บามเมล และ บามเมล (Bammel and Bammel. ๑๙๙๖) ได้ให้ความหมายของคำว่า นันทนาการ คืออะไรที่คุณทำแล้วเพลิดเพลินหรือทำให้สดชื่นอีกครั้ง

เคราส์ (Kraus. ๒๐๐๑) ได้ให้ความหมายว่า นันทนาการจะดำรงอยู่ในกิจกรรมหรือประสบการณ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในเวลาว่าง โดยทั่วไปจะมีความสมัครใจในการเลือก ซึ่งเป็นแรงจูงใจภายในและมีความยินดี แม้ว่าจะถูกบังคับเป็นแรงจูงใจภายนอกและรู้สึกไม่สบาย เจ็บปวด และอาจอันตราย นันทนาการเกี่ยวกับสภาวะทางอารมณ์ที่เป็นผลมาจากการเข้าร่วมหรือสถาบันทางสังคม ในสาขาวิชาชีพหรือทางธุรกิจ นันทนาการเป็นโครงสร้างทางสังคมและสามารถยอมรับได้อย่างมีคุณธรรมในเชิงมาตรฐานของชุมชนและค่านิยมทางสังคม

เป้าหมายของนันทนาการ

การจัดกิจกรรมนันทนาการมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาบุคคลและสังคม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กิจกรรมนันทนาการมีความหลากหลาย ดังนั้น เป้าหมายของนันทนาการจึงมีความสำคัญในการให้บริการต่อบุคคลและสังคม ดังที่ สมบัติ กาญจนกิจ. (๒๕๔๔). ได้กล่าวไว้ดังนี้

๑. พัฒนาอารมณ์ นันทนาการเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างและพัฒนาอารมณ์สุขของบุคคลและชุมชน โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อกลาง ในช่วงเวลาว่างหรือเวลาอิสระ การเข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ และกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ สามารถ ก่อความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน และความสุขสงบ

๒. เสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ กิจกรรมนันทนาการหลายอย่าง ช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้เข้าร่วม ทั้งนี้เพราะความหลากหลายของกิจกรรม เช่น กิจกรรมท่องเที่ยว ทักษะศึกษาเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ในสถานที่ และทรัพยากรท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นทางด้านโบราณวัตถุ ทักษะภาพ โบราณสถาน ศิลป ประเพณี วัฒนธรรม หรือสิ่งของหายาก การเล่นเกมหรือกีฬาพื้นเมือง กีฬาสากล ศิลปหัตถกรรม ดนตรี วรรณกรรม การอ่าน พูด เขียน นันทนาการนอกเมือง กลางแจ้ง นันทนาการทางสังคม ซึ่งมีความแตกต่างของกิจกรรมมากมายขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และพื้นฐานเดิมของบุคคลหรือชุมชน

๓. เพิ่มพูนประสบการณ์ กระบวนการทางนันทนาการก่อให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุข ดังนั้นทักษะภาพ ความซาบซึ้ง ความประทับใจ ความภาคภูมิใจ มุมหนึ่งหรือเสี้ยวหนึ่งแห่งความประทับใจ มุมสงบ สุขใจ อารมณ์สุข สนุกสนานเพลิดเพลิน และอารมณ์สุขสงบ จึงเป็นประสบการณ์หรือคุณภาพชีวิตของบุคคลหรือชุมชนที่จะพึงหาได้ กิจกรรมหลายอย่างต้องมีการเตรียมตัว

เตรียมความพร้อม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมเสี่ยงท้าทายความสามารถของผู้เข้าร่วมจะต้องมีการฝึกซ้อมเสริมสร้างความมั่นใจ ทักษะที่สร้างเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมบางอย่างเคยเข้าร่วมมาแล้ว แต่ผู้เข้าร่วมอยากสร้างความประทับใจหรือความทรงจำเดิมเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์

๔. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม นันทนาการให้คุณค่าและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชน ฝึกให้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้วยความสนใจและสมัครใจ กิจกรรมอาสาสมัครให้คุณค่าการมีส่วนร่วมอาสาสมัครพัฒนาเกี่ยวข้องกับชุมชนอื่น กิจกรรมมนุษยสัมพันธ์และกลุ่มสัมพันธ์สอนให้ผู้เข้าร่วมทำงานเป็นทีมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้จักหน้าที่ สิทธิตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เช่นเดียวกับกิจกรรมกีฬา การอยู่ค่ายพักแรม เป็นต้น

๕. ส่งเสริมการแสดงออกแห่งตน กิจกรรมนันทนาการหลายประเภท เช่น ศิลปหัตถกรรม กีฬาประเภทต่าง ๆ ดนตรี ละคร การเล่นเกม ประเพณี เป็นการส่งเสริมให้บุคคลได้แสดงออกในด้านความนึกคิดสร้างสรรค์ การระบายอารมณ์ การเลียนแบบสถานการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ทำให้สามารถเรียนรู้และรู้จักตนเองมากขึ้น สร้างความมั่นใจ ความเข้าใจและการควบคุมตนเอง การรู้จักเลือกกิจกรรมหรือพฤติกรรมในการแสดงออกเป็นการส่งเสริมสุขภาพและบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง

๖. ส่งเสริมคุณภาพชีวิต กระบวนการนันทนาการช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม กิจกรรมนันทนาการช่วยพัฒนาอารมณ์ความสุข ความสามารถของบุคคล สุขภาพ และสมรรถภาพ ส่งเสริมสุขภาพจิต ความสมดุลของกายและจิต และความสมดุลในการแบ่งเวลาทำงาน นันทนาการเป็นการลดความเครียด ความวิตกกังวล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับกลุ่มสังคม ส่งเสริมการแสดงออก เพิ่มพูนประสบการณ์ สิ่งเหล่านี้ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคม ทุกระดับวัย ทุกเพศ นอกจากนี้ นันทนาการยังพัฒนาคุณภาพชีวิต

ในกลุ่มประชากรทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นชุมชนยากจนแออัด ชุมชนมั่งมี ประชากรพิเศษ คนพิการ หรือกลุ่มด้อยโอกาสก็ตาม

๗. ส่งเสริมความเป็นมนุษยชาติ กิจกรรมนันทนาการส่งเสริมพฤติกรรมและพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจของทุกคน ทุกเพศทุกวัย ตามความสนใจและความต้องการของบุคคล กิจกรรมนันทนาการช่วยสร้างความเข้าใจอันดีในหมู่เพื่อนมนุษย์ เข้าใจสภาพสิ่งแวดล้อม เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ช่วยสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติ ให้คุณค่าทางสังคม การอยู่ร่วมกัน การร่วมมือกันในสังคมอย่างมีความสุข นันทนาการนานาชาติ เช่น มหกรรมกีฬา ศิลปวัฒนธรรมนานาชาติ ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีและมิตรภาพของมนุษย์ในสังคมที่มีการปกครองในระบบที่ต่างกัน

๘. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี กิจกรรมนันทนาการเป็นการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในด้านการช่วยเหลือตนเอง สิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และการปรับตัวให้เป็นพลเมืองดี เช่น กิจกรรมกีฬา การอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมศิลป ดนตรี หัตถกรรม และการละเล่นต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมคุณค่า ลักษณะนิสัยความเป็นพลเมืองดี ความไม่เห็นแก่ตัวและรู้จักช่วยเหลือส่วนรวมเป็นสำคัญ จึงช่วยให้สังคมอบอุ่น และเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีส่วนร่วมในบัณฑิตนาการ

การที่บุคคลมีความสนใจและความต้องการเลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่าง เพื่อให้เกิดประสบการณ์และคุณภาพชีวิตได้นั้น ขึ้นอยู่กับบุคคล บุคลิกภาพ ลีลาชีวิต และเป้าหมายของบุคคลนั้น ปัจจัยและแรงจูงใจของบุคคลในการเข้าร่วมกิจกรรมบัณฑิตนาการมีดังนี้ (สมบัติ กาญจนกิจ. ๒๕๕๔)

๑. เพื่อความสนุกสนาน
๒. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
๓. เพลิติเพลินธรรมชาติ เกี่ยวกับทัศนียภาพทิวทัศน์ที่งดงามตระการตา ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากธรรมชาติ เรียนรู้พื้นที่ของธรรมชาติที่ยังไม่ได้พัฒนา
๔. เพื่อสมรรถภาพทางกาย
๕. เพื่อลดความเครียด เกี่ยวกับความเครียดทางจิตใจ อารมณ์ สิ่งแวดล้อม เลี้ยงกจิวัตรประจำวัน
๖. หนีจากความแออัด หาความสงบจากการรบกวน หาความสงบแยกตัวเองอยู่กับป่าธรรมชาติ
๗. เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับบัณฑิตนาการกลางแจ้ง/นอกเมือง เป็นการเรียนรู้ทั่วไปเพื่อการค้นหาบุกรุก และเรียนรู้ภูมิทัศน์ท้องถิ่น
๘. เพื่อรับรู้คุณธรรมและสัจธรรม
๙. เพื่อความเป็นอิสระและความเป็นส่วนตัว
๑๐. เพื่อรู้จักครอบครัวในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ
๑๑. เพื่อคุณธรรม คุณค่าของบุคคล และน้ำใจไมตรี
๑๒. อยากประสบความสำเร็จ เป็นการสร้างความมั่นใจและเชื่อถือตนเองได้รับการยอมรับทางสังคม ได้พัฒนาทักษะ ได้ทดสอบความสามารถ และได้ความตื่นเต้น

- ๑๓. เพื่อพักผ่อนกาย
- ๑๔. เพื่อเป็นผู้สอนและแนะนำที่ดี
- ๑๕. ได้รับการทำทนายและกิจกรรมเสี่ยงภัย
- ๑๖. เป็นการลดและป้องกันความเสี่ยงอันตราย
- ๑๗. เพื่อได้รู้จักเพื่อนใหม่
- ๑๘. ได้สะท้อนภาพชีวิตของบรรพบุรุษที่อยู่ใกล้ธรรมชาติมาก่อน

ประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการในช่วงเวลาว่างที่ผู้เข้าร่วมด้วยความสมัครใจนั้น จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ดังนั้นคุณค่าและประโยชน์ของนันทนาการจึงมีมากมาย

สมบัติ กาญจนกิจ ดำรัส ตาราศักดิ์ คณิต เขียววิชัย และจรินทร์ ธานีรัตน์ ได้สรุปประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการไว้ดังนี้ (สมบัติ กาญจนกิจ. ๒๕๓๕).

๑. ช่วยให้คุณคนและชุมชนได้รับความสนุกสนาน มีความสุขในชีวิต และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๒. ช่วยให้คุณคนและชุมชนพัฒนาสุขภาพจิต และสมรรถภาพทางกายที่ดี เกิดความสมดุลของชีวิต

๓. ช่วยป้องกันปัญหาอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนในทางที่ไม่พึงประสงค์ ของเด็กและเยาวชน การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ ในการเสริมสร้างลักษณะนิสัย ที่พึงประสงค์และเป็นกำลังคนที่มีประสิทธิภาพ ในอนาคต กิจกรรมนันทนาการประเภทต่าง ๆ ช่วยให้เด็กและเยาวชนเลือกได้ตามความสนใจ และได้ใช้เวลาว่างในการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้

๔. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี การที่ชุมชนได้มีโอกาสใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการ จะได้เรียนรู้ในเรื่องของหน้าที่ ความรับผิดชอบ คุณค่าทางสังคมเสรีประชาธิปไตย ลดความเห็นแก่ตัว สร้างคุณค่า จริยธรรม ความมีน้ำใจ การให้บริการ รู้จักอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมของความเป็นพลเมืองดีของประชาชาติ

๕. ส่งเสริมการพัฒนาอารมณ์สุข กิจกรรมนันทนาการช่วยพัฒนาอารมณ์สุข รวมทั้งความสนุกสนานและความสุขสงบ ลดความเครียด ความวิตกกังวล ทำให้อารมณ์แจ่มใสและช่วยส่งเสริมให้รู้จักการพัฒนา การควบคุมอารมณ์ และบุคลิกภาพที่ดี

๖. ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ กิจกรรมนันทนาการ เช่น การละเล่นพื้นเมือง วิถีชีวิต ประเพณีพื้นบ้าน ตลอดจนแหล่งนันทนาการ ประเภทอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เจตคติและความซาบซึ้ง อันจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติต่อไป

๗. ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง และนอกเมือง ได้แก่ กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ไต่เขา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ช่วยสอนผู้ที่เข้าร่วมได้รู้จักคุณค่าของธรรมชาติ ซาบซึ้ง และสามารถดูแลอนุรักษ์ธรรมชาติ อันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประชาชาติของโลก

๘. ส่งเสริมในเรื่องการบำบัดรักษา กิจกรรมนันทนาการเพื่อการบำบัด เป็นกรรมวิธีและกิจกรรมที่จะช่วยรักษาคนป่วยทั้งทางด้านร่างกายและสุขภาพจิต เช่น งานอดิเรกประเภทประดิษฐ์ สร้างสรรค์ และช่วยส่งเสริมความหวัง ความคิด และการใช้เวลาว่างแก่คนป่วยซึ่งกำลังต่อสู้กับความทุกข์ทางกาย หรือกิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬา นันทนาการช่วยส่งเสริมการพัฒนาร่างกาย กิจกรรมนันทนาการทางสังคมช่วยสร้างขวัญกำลังใจของคนป่วย

๙. ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ช่วยให้บุคคลได้แสดงออกและละลายพฤติกรรมของกลุ่ม สร้างเสริมคุณค่าทางสังคม ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กิจกรรมเกมกีฬาและกีฬา เพื่อการแข่งขัน และการอยู่ค่ายพักแรม ช่วยฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะ ลดความเห็นแก่ตัว เสริมสร้างความสามัคคีและความเข้าใจอันดีในหมู่คณะ

๑๐. ส่งเสริมและบำรุงขวัญทหารและตำรวจปฏิบัติหน้าที่ตามชายแดน กิจกรรมนันทนาการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจของทหาร ตำรวจชายแดน เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญยิ่งในการตอบแทน ให้กำลังใจในกิจกรรมเวลาว่าง แก่กองทหารและตำรวจชายแดน

บัตเลอร์ (Butler. ๑๙๕๙) ได้กล่าวถึงคุณค่าทางนันทนาการที่มีต่อมนุษย์ มีดังนี้ คือ

๑. นันทนาการเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์
๒. นันทนาการ คือ ทางออกที่ดีของการแสดงออก และพัฒนาตนเอง
๓. การเล่นหรือนันทนาการช่วยให้เด็กมีความเจริญเติบโต และมีประสบการณ์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตเมื่อเจริญวัยขึ้น
๔. ช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้นในชีวิต และกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้ได้มาซึ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในภายหลัง
๕. สำหรับผู้ใหญ่ นันทนาการเป็นการแสดงออกในกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นการคบหาสมาคมซึ่งกันและกัน
๖. นันทนาการเป็นวิธีหาความสุข ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสมดุลในชีวิตกับการทำงานการพักผ่อน ความรัก และความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

จากสาระสำคัญของนันทนาการดังกล่าว พอจะสรุปความหมาย ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของนันทนาการได้ดังนี้

นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลได้มีส่วนร่วมหรือกระทำในเวลาว่างด้วยความสมัครใจ โดยได้รับความพึงพอใจ และเพลิดเพลินใจจากกิจกรรมที่เข้าร่วมนั้น ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

เป้าหมายของนันทนาการมีอยู่หลายประการ ขึ้นอยู่กับความต้องการแรงจูงใจของบุคคลและสังคม ได้แก่ เป้าหมายเพื่อพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนาน ร่าเริง สุขสงบ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์หรือเพิ่มพูนประสบการณ์เดิม ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การแสดงออกแห่งตน ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมความเป็นมนุษยชาติและความเป็นพลเมืองดี

นันทนาการมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อบุคคลและสังคม ช่วยพัฒนาอารมณ์สุข

ในชีวิตและพัฒนาสุขภาพจิต สมรรถภาพทางกาย ช่วยป้องกันอาชญากรรม
และพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี
รู้จักศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการบำบัดรักษาความมีมนุษยสัมพันธ์
การทำงานเป็นทีม พัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพ การพัฒนาบุคคล
และความเป็นพลเมืองดี

สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ. (๒๕๕๑). ได้กำหนดกิจกรรม
นันทนาการออกเป็น ๑๑ ประเภท คือ

๑. ศิลปหัตถกรรม (Art and Crafts) เป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถพิเศษ ความละเอียดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ให้เกิดทักษะความสัมพันธ์ของประสาทอวัยวะร่างกาย และพัฒนาความคิดความสามารถในการทำงานจนสามารถพัฒนาไปสู่ทักษะเป็นงานอาชีพได้

๒. เกมและกีฬา (Games and Sports) เป็นกิจกรรมที่แสดงออกทางกาย ที่ต้องใช้ทักษะความสามารถทางกายในทางด้านสมรรถภาพทางร่างกาย เพื่อมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ได้ความสนุกสนาน และเพื่อกระตุ้นให้มีการออกกำลังกาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

๓. การเต้นรำ (Dance) เป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ ความสวยงาม และเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ทางสังคม อนุรักษ์วัฒนธรรมประจำถิ่นตลอดจนการฝึกทักษะการเคลื่อนไหว ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยสัมพันธ์กับจังหวะ ทำนองดนตรี รวมถึงการฟ้อนรำในรูปแบบต่าง ๆ การเต้นรำและลีลาศ

๔. การละคร (Drama) เป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของสังคม วัฒนธรรมและพฤติกรรม ความเป็นอยู่ทั้งในปัจจุบันและอดีตที่ผ่านมา เป็นการส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญา การศึกษาเรียนรู้ และส่งเสริมความสามารถ ในการแสดงออก

๕. งานอดิเรก (Hobby) จัดเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะพิเศษ ความสามารถเฉพาะ และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการผ่อนคลาย ความตึงเครียดทางอารมณ์

๖. การดนตรีและการร้องเพลง (Music and Singing) เป็นกิจกรรม ที่ส่งเสริม การแสดงออกถึงความสามารถเฉพาะอย่าง ความถนัดเฉพาะ ซึ่งในปัจจุบันการดนตรีจัดเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตจัดเป็นกิจกรรมที่ใช้ในการบำบัดจิตใจ

๗. กิจกรรมกลางแจ้ง/นอกเมือง (Outdoor Recreation) เป็นกิจกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตธรรมชาติ การออกกำลังกาย หรือการใช้เวลาว่าง เพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยกิจกรรมนอกกรอบแบบโดยการสัมผัสกับธรรมชาติ เช่น การจัดค่ายพักแรม การเดินทางไกล

๘. วรรณกรรม (การอ่าน พูด เขียน) (Reading, Speaking and Writing) เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่น และกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ความมีวินัยแห่งตน และเป็นการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่ดี เช่น การโต้ว่าที่ การพูดในที่สาธารณะ การเขียนบทความ คำขวัญ คำกลอน เป็นต้น

๙. กิจกรรมสังคม (Social Recreation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ การเข้ากลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจอันดี มีคุณธรรมรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างมิตรภาพในสังคม เช่น การจัดงานวันคล้ายวันเกิด

๑๐. กิจกรรมพิเศษตามเทศกาลต่าง ๆ (Special Event) เป็นกิจกรรมเฉพาะที่จัดขึ้นในโอกาสพิเศษโดยตรง เช่น เทศกาลพิเศษ การจัดกิจกรรมประเพณี กิจกรรมเพื่อทางศาสนา เช่น วันลอยกระทง วันขึ้นปีใหม่ วันตรุษจีน สงกรานต์ เป็นแสดงความยินดี สุขใจ หรือความร่วมมือกันในการช่วยกันสร้างสรรค์สังคม อนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นต้น

๑๑. การบริการอาสาสมัคร (Voluntary Service) เป็นกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือบริการสังคม ช่วยให้เข้าใจกันเห็นอกเห็นใจกัน เอื้อเฟื้อ เสียสละ สร้างความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว รู้จักเสียสละเพื่อส่วนร่วมและจัดเป็นกระบวนการในการพัฒนาจิตใจของมนุษย์

บทสรุป

นันทนาการเป็นกระบวนการหนึ่ง
ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังให้เด็ก
รู้จักใช้กิจกรรมนันทนาการจะช่วยเป็นภูมิคุ้มกัน
เสริมสร้างพลังแห่งความสุข ลดความเครียด
สามารถส่งผลให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นใจ มีคุณธรรม
และจริยธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

บทที่ ๔

กิจกรรมนันทนาการ

เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ในบทนี้ผู้เขียนได้จัดทำตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ และด้านความซื่อสัตย์ โดยครอบคลุมกิจกรรมนันทนาการ ๑๑ ประเภท ได้แก่ ศิลปหัตถกรรม เกมและกีฬา การเต้นรำ การละคร งานอดิเรก การดนตรีและการร้องเพลง กิจกรรมกลางแจ้ง/นอกเมือง วรรณกรรม กิจกรรมสังคม กิจกรรมพิเศษตามเทศกาลต่าง ๆ และการบริการอาสาสมัคร ในเวลา ๙๐ นาทีสำหรับเด็กอายุระหว่าง ๑๐-๑๒ ปี ซึ่งสามารถนำตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการดังกล่าว ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมโดยให้คำนึงถึงความพร้อมของเวลา สถานที่ อุปกรณ์ สภาพท้องถิ่น และความต้องการความสนใจของกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก

การปฐมนิเทศ

กิจกรรม การปฐมนิเทศ

สาระสำคัญ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม
วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กได้ทราบวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม และระเบียบ กฎ กติกา
ในการเข้าร่วมกิจกรรม

๒. เพื่อสร้างความคุ้นเคย และสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. เนื้อเพลงรวมเงิน
๒. เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ
๓. เครื่องฉายภาพ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

๑. ผู้นำกิจกรรมแนะนำตนเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม
๒. ให้เด็กแนะนำตนเอง เช่น ประวัติส่วนตัว ชื่อ-นามสกุล ชื่อเล่น สถานศึกษา

ขั้นดำเนินกิจกรรม

เพื่อสร้างความคุ้นเคย โดยจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ใช้กิจกรรมเกม ดังนี้

๑. ให้เด็กจับคู่ โดยให้สัมภาษณ์คู่ของตนเองภายในเวลา ๒ นาที หลังจากนั้น
ให้เปลี่ยนคู่สลับกันใหม่ แล้วสัมภาษณ์ภายในเวลาที่กำหนด ประมาณ ๕ ครั้ง
๒. ให้อาสาสมัครออกมาหน้าห้อง ๓ คน โดยให้แต่ละคนแนะนำเพื่อน
และรายละเอียดที่สัมภาษณ์พร้อมกับให้เพื่อนที่เอ่ยนามถึงออกมาแสดงตนที่หน้าห้อง
พร้อมสอบถามข้อเท็จจริงจากข้อมูลที่เพื่อนเสนอด้วย

๓. ผู้นำกิจกรรมฉายเนื้อเพลงรวมเงินและสอนให้เด็กร้องเพลงรวมเงิน พร้อมปรบมือเป็นจังหวะ โดยเนื้อเพลงมีดังนี้

รวมเงิน รวมเงิน	ให้ตี
รวมเงินวันนี้	อย่าให้มีผิดพลาด
ผู้หญิงนั้นเป็น	เหรียญบาท
ผู้ชายเก่งกาจ	เป็นห้าสิบบาท

๔. เมื่อทุกคนร้องเพลงได้แล้ว ให้เดินเป็นวงกลมมาร้องเพลง และปรบมือตามจังหวะเมื่อร้องเพลงจบ เมื่อผู้นำกิจกรรมสั่งให้ทุกคนรวมเงิน ตามจำนวน โดยให้จับกลุ่มรวมเงินตามที่สั่งแล้วนั่งลง เช่น สิบสลึง ห้าบาท หกบาทห้าสิบบาท โดยมีการเตือนใจว่า ในการรวมเงินนั้นต้องมีทั้งหญิงและชาย และกลุ่มไหนรวมเงินไม่ครบให้ออกมานั่งหน้าตนเองจนครบ แล้วกลับไปร่วมกิจกรรมใหม่

ขั้นสรุป

ให้เด็กช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ และผู้นำกิจกรรมเพิ่มเติมกิจกรรมนั้นทบทวนการประเภทการดนตรี และการร้องเพลง เกม ช่วยสร้างความสนุกสนาน เกิดความรู้ ทักษะ รวมทั้งการสร้างสัมพันธภาพที่ดี (โดยเห็นได้จากการเชิญเพื่อนเข้าร่วมกลุ่มเพื่อให้ครบตามจำนวนเงื่อนไขที่กำหนด)

การประเมินผล

๑. ความสนใจ ความตั้งใจฟังคำอธิบาย ชี้แจงจากผู้นำกิจกรรม
๒. สังเกตพฤติกรรม สามารถปฏิบัติได้ตามอย่างถูกต้อง กระตือรือร้น และความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม
๓. ทุกคนร้องเพลงรวมเงินได้

๔. เด็กเกิดความคุ้นเคยให้ความเป็นกันเอง มากยิ่งขึ้น

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทเกมและกีฬา และประเภทดนตรี และการร้องเพลง

ความมีวินัยในตนเอง (๑)

กิจกรรม วินัยเริ่มที่บ้าน

สาระสำคัญ วินัย เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึก ผู้ที่มีวินัยจะประพฤติตามระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ทางวัฒนธรรม ประเพณี ศีลธรรม และสังคม ด้วยความสมัครใจ โดยเริ่มปลูกฝังวินัย ตั้งแต่ที่บ้าน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กมีความรู้และเกิดความตระหนักด้านความมีวินัยในตนเอง
๒. เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีวินัย และเกิดการเรียนรู้ด้วยความมีวินัยในตนเอง การปฏิบัติตนอยู่ในวัฒนธรรม ประเพณี ศีลธรรม และสังคม

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. ใบความรู้เรื่องความมีวินัยในตนเอง
๒. ใบงาน ด้านความมีวินัยในตนเอง
๓. เนื้อเพลงตรงต่อเวลา
๔. เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ
๕. เครื่องฉายภาพ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมทักทายเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

๑. ให้เด็กแบ่งกลุ่มเป็น ๓ กลุ่ม
๒. แต่ละกลุ่มอ่านใบงานความรู้ เรื่อง วินัยเริ่มที่บ้าน

๓. อภิปรายแสดงความคิดเห็นว่าเราควรมีวินัยในตนเองอะไรบ้าง
บอกประโยชน์แต่ละประเด็นด้วย (ตามใบงาน)

๔. แต่ละกลุ่มส่งผู้แทนนำเสนอ

ขั้นสรุป

๑. ผู้นำกิจกรรมฉายเนื้อเพลง และสอนให้เด็กร่วมกันร้องเพลงตรงต่อเวลา
พร้อมปรบมือเป็นจังหวะ โดยมีเนื้อร้องดังนี้

เราเกิดมาเป็นคน	ต้องหมั่นฝึกฝนให้ตรงเวลา
วันคืนไม่เคยท่า	วันเวลาไม่เคยคอยใคร
ตรงต่อเวลา	พวกเราต้องมาให้ตรงเวลา
ตรง ตรง ตรงเวลา	พวกเราต้องมาให้ตรงเวลา

๒. ผู้นำกิจกรรมและเด็กช่วยกันสรุปควรมีวินัยในตนเอง เช่น การตรงต่อเวลา
การมีวินัยในการใช้จ่าย การเดินทางต้องปฏิบัติตามกฎจราจร ปฏิบัติตามระเบียบ
ของโรงเรียน

การประเมินผล

๑. สังเกตความสนใจ ความร่วมมือการอภิปรายกลุ่ม และการนำเสนอ

๒. ทุกคนร้องเพลงตรงต่อเวลาได้

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้เป็นประเภทกิจกรรมวรรณกรรม (อ่าน/เขียน/พูด)
และประเภทดนตรีและการร้องเพลง

ใบความรู้ เรื่อง เด็กดีมีวินัย

ความมีวินัย

ความมีวินัยในตนเอง จากการศึกษาตามแนวคิดของดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๒๔). ได้ให้ความหมาย และความสำคัญของวินัยว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเองเมื่อตนทำดี และลงโทษตนเองเมื่อตนทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนหรือความสามารถที่จะยับยั้งเป็นตัวของตัวเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (๒๕๓๐). ให้ความหมายและความสำคัญของความมีระเบียบวินัยไว้ว่า หมายถึง การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ แบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

จรวยพร ธรณินทร์. (๒๕๒๕). ให้ความหมายของความมีระเบียบวินัยไว้ว่า หมายถึง การรู้จักปฏิบัติตามที่มิรุบ มีแบบมีขั้น มีตอน ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การอยู่ในชั้นเรียน การทำความเคารพ วินัยในการเล่นกีฬา

รุจิรี ภูสาระ. (๒๕๔๑). ให้ความหมายของความมีระเบียบวินัยไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือข้อบังคับของคนในกลุ่ม

กัลยา ศรีปาน. (๒๕๔๒). ให้ความหมาย และความสำคัญของความมีระเบียบวินัยไว้ว่า หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบของบุคคล ซึ่งกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งตามระเบียบกฎหมายของสังคม เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนเอง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

สรุปได้ว่า ระเบียบวินัย หมายถึง แบบแผนการควบคุม บังคับของบุคคลให้เป็นไปตามความประสงค์ของสังคม เพื่อให้บุคคลมีคุณสมบัติที่ดีงาม แสดงออกมาได้ทั้งอารมณ์ ความรู้สึก เจตคติ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกภายในจิตใจที่ได้รับการอบรม ปลุกฝัง ซึมซับของมนุษย์ในสังคมด้วยความสมัครใจ และมีความมุ่งมั่นที่จะกระทำซึ่งความมีวินัยนั้น จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ และเคารพกติกาของสังคม มีความตรงต่อเวลา มีความมุ่งมั่นตั้งใจต่อตนเอง และสังคม

เด็กดีมีวินัย

เด็กดีมีวินัยก็น่ารัก ผู้ใหญ่มีวินัยก็น่านับถือ พระภิกษุมีวินัยก็น่าบูชา การมีวินัยจึงเป็นคุณสมบัติของเด็กดี เพราะจะนำมงคลสู่ชีวิต วินัยจะสร้างเด็กให้ดี ให้เก่ง ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีระบบ เพราะวินัยหมายถึงระเบียบชีวิตที่จะควบคุมความประพฤติให้เป็นแบบแผนเดียวกัน เด็กดีต้องมีวินัย ๓ ประการ คือ

๑. วินัยประจำบ้าน บ้านมีวินัยก็น่าอยู่ พ่อมีวินัยบ้านก็สงบ แม่มีวินัยบ้านก็อบอุ่น ลูกมีวินัยบ้านก็สดชื่น จึงอยู่ร่วมกันอย่างเรียบร้อย และมีความสุข

วินัยทางกาย คือ มีความอ่อนน้อม ทางวาจาอ่อนหวาน ทางใจอ่อนโยน ปฏิบัติอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ จึงเกิดความรัก และสามัคคี บ้านจึงเป็นบ้านที่แสนสุข

๒. วินัยประจำโรงเรียน คือ กฎ ระเบียบ กติกา ข้อตกลง ที่จะปฏิบัติร่วมกันในโรงเรียน จะเป็นสายสร้อยร้อยเรียงให้เป็นระบบ เด็กดีมีวินัย คุณครูก็ชื่นชม เพื่อน ๆ ก็ชื่นชอบ ซึ่งเด็กนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามนี้ ไม่โยกเก้าอี้ ไม่หนีโรงเรียน ไม่เขียนข้างฝา ไม่ด่าครูสอน ไม่นอนตื่นสาย ไม่หนีการเรียน ไม่เพียรทำผิด ไม่คิดมั่วร้าย ไม่อายการงาน ไม่ผลาญเงินตรา ไม่ซ่าหาเรื่อง ไม่เคืองโกรธกัน ไม่หันหาอบายมุข ไม่ชุกกับเกม เกשמแน ๆ พ่อแม่ก็เบาใจ คุณครูก็เบาใจ ไม่เครียดไม่ต้องตี้มเหล่า เพราะเรามีวินัย

๓. วินัยประจำชีวิต มี ๒ ทาง คือ

๑. ทางโลก เป็นระเบียบที่ควบคุมสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่ละเมิดผู้อื่น วินัยทางโลกเป็นกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ วัฒนธรรม ซึ่งเด็กจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกาลเทศะ

๒. ทางธรรม เป็นข้อบัญญัติทางศาสนา ซึ่งเด็กจะต้องมีวินัยเบื้องต้นอย่างน้อย ได้แก่ ศีล ๕

การมีวินัยจึงเป็นมงคลแก่ชีวิต จะทำให้ต่างจากคนทั่วไป เพราะคุณแล้วจะเรียบร้อยดีงาม เรียกว่า กายก็สง่า วาจาดีสุภาพ คุณแล้วสบายตา วาจาก็สบายหู อยู่กับใครก็ไม่มีปัญหา วินัยจะเป็นเกราะป้องกันไม่ตกไปในทางชั่ว มีวินัยตั้งแต่เด็กย่อมสร้างนิสัยที่ดี เพราะทำให้เติบโตอย่างมีคุณค่า อยู่อย่างมีคุณธรรม นำชีวิตไปในทางที่ถูก ดีที่ดีที่แท้จริงต้องมีวินัยเพราะวินัยยำตบให้พ้นผิด วินัยนำจิตคิดเหตุผล วินัยนำคำพ้นความจน วินัยนำตนพ้นภัยเอ๋ย

ที่มา : www.youtube.com/watch?v=GEPJAVLWCIS.

ใบงาน

ด้านความมีวินัยในตนเอง

กลุ่ม

ความมีวินัยในตนเอง	ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงออก	ประโยชน์

ความมีวินัยในตนเอง (๒)

กิจกรรม ของฝากจากผู้นำกิจกรรม

สาระสำคัญ ความมีวินัยในการเข้าแถว (การเข้าคิว) เรียงลำดับก่อน-หลัง เป็นสิ่งที่เด็กต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน ต้องรู้จักคำว่ารอคอย และเป็นระเบียบเรียบร้อย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้เด็กมีวินัยในตนเอง
๒. เพื่อฝึกเด็กรู้จักและปฏิบัติตามมารยาทในสังคม
๓. เพื่อฝึกเด็กไม่ให้เห็นแก่ตัว และเอาเปรียบผู้อื่น

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. ขนมหอม/ขนมปัง หลากหลายอย่าง
๒. เนื้อเพลงเรียงลำดับ
๓. เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ
๔. เครื่องฉายภาพ
๕. แบบบันทึกพฤติกรรม

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมทักทายเด็กและสอบถามถึงการรับประทานอาหารกลางวัน โดยทั่ว ๆ ไป

ขั้นดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมวางขนมหลากหลายชนิดบริเวณหน้าห้อง
๒. เลือกผู้สังเกตการณ์ ๒ คน เป็นเด็กชาย ๑ คน เด็กหญิง ๑ คน เพื่อสังเกตพฤติกรรม โดยเด็กชายให้สังเกตพฤติกรรมการหยิบขนม

ของฝ่ายหญิง และเด็กหญิงให้สังเกตพฤติกรรมการหยิบขนมของฝ่ายชาย
แล้วบันทึกในแบบบันทึกพฤติกรรม

๓. ผู้นำกิจกรรมอนุญาตให้เด็กทุกคนไปหยิบขนมโดยเลือกได้ตามใจชอบ
ภายในเวลา ๒ นาที

๔. ต่อไปผู้นำกิจกรรมนำขนมชนิดอื่นมาวางไว้อีกครั้ง คราวนี้ให้เด็ก
ไปหยิบขนมแต่มีข้อแม้ว่าให้เด็กเดินหยิบขนมด้านซ้าย แล้วเดินวนผ่านด้านขวาทุกคน
ภายในเวลา ๒ นาที

ขั้นสรุป

๑. ให้ผู้สังเกตการณ์ทั้ง ๒ คน เล่าถึงพฤติกรรมเด็กที่ไปหยิบขนม
ว่าเป็นอย่างไร โดยให้เปรียบเทียบทั้ง ๒ ครั้ง

๒. ให้ทุกคนช่วยกันสรุปเป็น ๒ ประเด็นดังกล่าวและมีผลดี ผลเสียอย่างไร
แล้วเด็กจะเลือกปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะถือว่าเป็นผู้ที่มีวินัย

๓. ผู้นำกิจกรรมฉายเนื้อเพลง และสอนให้เด็กร่วมกันร้องเพลงเรียงลำดับ
พร้อมปรบมือเป็นจังหวะ โดยมีเนื้อร้องดังนี้

เรียงมาเรียงลำดับ	ลำดับ ลำดับ ก่อนหลัง
คนหน้าซังมาทีหลังไม่เรียงลำดับ	
มาก่อน ต้องอยู่ข้างหน้า	มาช้าต้องอยู่ถัดไป
จำไว้นะเด็กไทย	* ระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญ (ซ้ำ*)

๔. เด็ก ๆ ร้องเพลงได้แล้ว นำไปสู่การเล่นเกมต่อเพื่อเพิ่มความสุขสนาน
ดังนี้ เมื่อเด็กร้องเพลงจบ ให้เด็กฟังคำสั่งของผู้นำกิจกรรมแล้วปฏิบัติตาม
เช่น ผู้นำกิจกรรมสั่งให้เรียงลำดับ ดังนี้

- จากต่ำไปสูง
- จากอายุมากไปคนอายุน้อย
- จากวันที่เกิด (ตัวเลข ๑-๓๑)
- จากเดือนที่เกิด

การประเมินผล

๑. จากการช่วยกันสรุปประเด็นการเข้าแถว (การเข้าคิว) เป็นระเบียบ เรียบร้อยหรือการแย่งกัน และผลดี ผลเสีย

๒. ความสนใจในการร้องเพลง ทำให้เด็กผ่อนคลาย สนุกสนาน

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทดนตรีและการร้องเพลง และประเภทเกมและกีฬา

แบบบันทึกพฤติกรรม กิจกรรมของฝากจากผู้นำกิจกรรม	
พฤติกรรม	ลักษณะเหตุการณ์
๑. บุคคล	
๒. บรรยายากาศ	
๓. ขนมน	

❀.....❀ ความมีวินัยในตนเอง (๓)

กิจกรรม นิทานของพ่อ

สาระสำคัญ ในการฝึกระเบียบวินัย ต้องกระทำด้วยตนเอง จากการจัดระเบียบวินัย
สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวหรือของใช้ส่วนตัวก่อน เช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์เครื่องเขียน ของเล่น ฯลฯ
แล้วดูในส่วนของครอบครัว สังคม และชุมชน ต้องกระทำและฝึกให้เป็นนิสัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กมีระเบียบวินัยในตนเอง
๒. เพื่อส่งเสริมบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่ดี และก่อให้เกิดความปลอดภัย

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. ใบความรู้นิทาน เรื่อง เมืองมีระเบียบ
๒. รองเท้า
๓. นกหวีด

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมทักทายเด็ก โดยชมเรื่องการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยดีทุกคน
ถอดรองเท้าเข้าห้องทุกคน

ขั้นตอนกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมแบ่งเด็กออกเป็น ๕ กลุ่ม
๒. ร่วมเล่นเกมรองเท้าซูลมุน โดยให้เด็กทุกคนไปหยิบรองเท้าของตนเอง
แล้วนำมารวมกันไว้ที่หลังห้อง
๓. กำหนดให้แต่ละกลุ่มเข้าแถวเป็นแถวตอนได้ ๕ แถว ให้คนแรก
อยู่หลังเส้นเริ่ม โดยกำหนดให้เส้นเริ่มถึงรองเท้าประมาณ ๕ เมตร

๔. วิธีการเล่น เมื่อได้ยินสัญญาณนกหวีดให้คนแรกวิ่งไปหยิบรองเท้าของตนเอง กลับมาเรียงให้เป็นระเบียบเรียบร้อยบริเวณหลังเส้นเริ่ม เมื่อวิ่งมาถึงให้แตะมือเพื่อนคนที่ ๒ วิ่งไปหยิบรองเท้าของตนเอง แล้วนำไปเรียงให้เป็นระเบียบต่อจากเพื่อนจนกระทั่งครบทั้ง กลุ่มไหนทำเสร็จก่อนให้นั่งลงพร้อมกัน ชูมือทั้งสองขึ้นแล้วกล่าวไชโยพร้อมกัน

๕. การตัดสิน กลุ่มไหนปฏิบัติตามกติกาเสร็จก่อนและจัดรองเท้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นผู้ชนะเลิศ

ขั้นสรุป

๑. ผู้นำกิจกรรมสรุปคนที่มีความระเบียบเรียบร้อย จะต้องเป็นคนที่มีความวินัยในตนเอง ก่อนเสมอ เมื่อฝึกจนเป็นนิสัยแล้วก็จะเกิดความเคยชิน โดยปฏิบัติได้ตามอัตโนมัติ

๒. ผู้นำกิจกรรมแจกนิทานของพ่อ เรื่องเมืองมีระเบียบให้ทุกกลุ่มอ่าน และร่วมกันอภิปราย แล้วนำเสนอข้อคิดและแนวทางนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพียงกลุ่มละ ๑ ข้อ

๓. ให้แต่ละกลุ่มไปคิดเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง แล้วแสดงละคร (บทบาทสมมติ) ในคราวต่อไป กลุ่มละ ๑๐ นาที โดยเตรียมอุปกรณ์ และเครื่องแต่งกายมาด้วย

การประเมินผล

๑. สังเกตจากความสนใจ การให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม เกมรองเท้าซุลมุน และนิทานของพ่อ

๒. เด็กสรุปข้อคิดและแนวทางนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่ได้จากนิทานของพ่อได้ถูกต้อง ชัดเจน

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทเกมและกีฬา และประเภทวรรณกรรม (อ่าน/เขียน/พูด)

ใบความรู้ นิทานเรื่องเมืองมีระเบียบ

ที่เมืองมีระเบียบ ทุกอย่างถูกจัดไว้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ต้นไม้ปลูกเป็นแถว เป็นแนวอย่างสวยงาม ถนนหนทางก็ดูสะอาดตา ไร้ยยะ เด็ก ๆ ทุกคนถูกสอนว่าหลังกลับจากโรงเรียน ต้องเก็บอุปกรณ์การเรียน ทั้งสมุด ปากกา ดินสอ ตำราเรียนของตนเองให้เป็นที่เป็นทาง เป็นระเบียบเรียบร้อย เมื่อจะทำการบ้านจะได้หยิบฉวยมาทำได้โดยไม่ต้องเสียเวลา ค้นหา รวมทั้งหัดแบ่งเวลาให้เป็นระเบียบ กล่าวคือ เวลาเรียน เวลาเล่น เวลาทำการบ้าน เวลาอ่านหนังสือ และ เวลาพักผ่อน ซึ่งถือเป็นการทำให้มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่สามารถจัดระเบียบชีวิตของตนเองในแต่ละวันด้วย

เด็ก ๆ ทุกคนฝึกปฏิบัติการ “จัดระเบียบ” จึงทำการบ้านเสร็จอย่างรวดเร็วและถูกต้อง มีเวลาเหลือสำหรับทบทวนบทเรียน อีกทั้งการบ้านก็ไม่ค้างคั่ง ได้เข้านอนแต่หัวค่ำ และตื่นเข้าไปโรงเรียนในวันถัดไป

แล้ววันหนึ่งเจ้าเมืองมีระเบียบได้เรียกเด็ก ๆ ในเมืองมาประชุมพร้อมกัน “เด็ก ๆ ทุกคนฟังให้ดี ตอนนี้เมืองของเราเกิดปัญหาขึ้นเล็กน้อย แต่เด็ก ๆ ไม่ต้องเป็นห่วง ถ้าเราช่วยกันยึดมั่นในความเป็นระเบียบ เมืองของเราก็จะผ่านพ้นปัญหานี้ไปได้” เจ้าเมืองระเบียบบอกกับเด็ก ๆ

เด็ก ๆ ทุกคนต่างอยากรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น จึงพูดคุยกันเสียงอื้ออึงกันไปหมด

‘แผ่นดิน’ เด็กจอมชนประจำเมือง จึงถามเจ้าเมืองด้วยความสงสัย “มีปัญหอะไรหรือครับท่านเจ้าเมือง ท่านช่วยบอกให้พวกเราทราบทีเถอะ เราจะได้ช่วยกันแก้ไข”

เจ้าเมืองมีระเบียบได้ฟังดังนั้นจึงตอบไปว่า “ใช้สินะ เด็ก ๆ อย่างพวกเจ้าควรจะรู้เอาไว้ เพราะเป้าหมายของมันก็คือพวกเจ้า” เจ้าเมืองอธิบายต่อว่า “ทุก ๆ ร้อยปี เจ้าปีศาจไร้ระเบียบจะออกอาละวาด โดยจะทำให้เด็กในเมืองของเราซึมซับความไร้ระเบียบจากมัน และในที่สุดเด็กผู้นั้นก็จะกลายเป็นพลเมืองไร้ระเบียบ และถูกพาตัวไปที่เมืองไร้ระเบียบ ไม่ได้กลับมาอีก และบัดนี้กาลเวลาก็เวียนมาครบร้อยปีแล้ว เราจึงออกมาเตือนเด็ก ๆ ทุกคนด้วยความเป็นห่วง”

เจ้าเมืองบอกถึงวิธีการป้องกันตนเองจากปีศาจไร้ระเบียบ นั่นก็คือ เด็ก ๆ ทุกคนจะต้องยึดมั่นในแนวทางของเมือง คือ จัดบ้านให้เป็นระเบียบ จัดเครื่องเขียนแบบเรียนให้เป็นที่เป็นทาง

เป็นระเบียบเรียบร้อย และที่สำคัญ ห้ามทิ้งของใช้ส่วนตัวเกะกะ เพราะไม่อย่างนั้น เจ้าปีศาจไร้ระเบียบจะมาหาเด็ก ๆ ถึงบ้าน

แต่สำหรับเด็กชายแผ่นดินซึ่งมีนิสัยซุกซน กลับเกิดนึกสนุก อยากไปท่องเที่ยวเมืองไร้ระเบียบดูสักครั้ง

เมื่อกลับถึงบ้าน เขาจึงรื้อของออกจากกระเป๋านักเรียน ก่อนจะออกไปวิ่งเล่น โดยที่เจ้าปีศาจไร้ระเบียบได้ซ่อนตัวเฝ้ามองอยู่ เมื่อเห็นดังนั้นจึงหัวเราะชอบใจ แล้วเข้ามากระซิบว่า

“แผ่นดิน.. ไปเป็นพลเมืองไร้ระเบียบกันเถอะ เมืองของเราสนุกนะ” พุดจบ มันก็หัวเราะเสียงดัง ทำให้แผ่นดินนึกสนุกตามไปด้วย ทั้งยังยั่วเย้า ให้แผ่นดินเล่นต่อไปจนลืมเวลา สืบว่าเอาอุปกรณ์การเรียนไว้ที่ใดบ้าง คินนั้นแผ่นดินกลับไปโดยไม่ได้ทำการบ้าน

ครั้นเมื่อตื่นขึ้น แผ่นดินมองไปรอบตัว เห็นข้าวของรกรุงรัง ทุกอย่างกระจัดกระจาย ไร้ระเบียบ จาน ชาม ช้อนที่ควรจะอยู่ในห้องครัว กลับมาอยู่ในห้องนอนของเขา อุปกรณ์ทำสวนวางเกื่อนอยู่บนโต๊ะหนังสือ

“ฮ่า ฮ่า ฮ่า ขอต้อนรับสู่เมืองไร้ระเบียบ” เสียงหนึ่งดังมาจากประตู “ก่อนที่เธอจะได้เป็นพลเมืองไร้ระเบียบอย่างเต็มตัว เธอจะต้องผ่านการทดสอบและฝึกที่จะอยู่กับความไร้ระเบียบให้ได้ ฮ่า ฮ่า ฮ่า” ปีศาจไร้ระเบียบบอกกับแผ่นดินก่อนเดินจากไป

แผ่นดินได้ฟังดังนั้น ก็รู้สึกหวาดกลัว นี่หรือเมืองไร้ระเบียบที่เจ้าเมืองระเบียบเคยบอก ท้องฟ้าสีหม่น ๆ ทุกอย่างดูระเกะระกะ รรราววังวักไวกวี้ไร้ระเบียบ เด็กนักเรียนแต่งตัวมอมแมม หน้าตาหม่นหมอง รื้อหาข้าวของอุปกรณ์การเรียนให้ร่วนวาย สายโด้งแล้วยังไม่ได้ไปโรงเรียนเสียที

“ช่วยด้วย ๆ ฉันไม่อยากอยู่ที่นี่แล้ว” แผ่นดินร้องตะโกน
แล้วก็นึกถึงคำของเจ้าเมืองมีระเปียบที่บอกว่า “สิ่งที่สามารถป้องกันเด็ก ๆ
จากเจ้าปีศาจได้คือความ มีระเปียบ” นึกได้ดังนั้น แผ่นดินจึงรีบ
จัดข้าวของในบ้านให้เป็นระเปียบเรียบร้อย จาน ชาม ช้อน
กลับไปอยู่ที่ห้องครัว อุปกรณ์ทำสวนไปอยู่ในที่ของมัน
เครื่องเขียนแบบเรียนกลับมาอยู่ที่โต๊ะทำการบ้าน ไม่นาน
ทุกอย่างก็สะอาดเอี่ยม น่ารักและมีระเปียบขึ้นทันตา

ทันใดนั้น แสงสว่างก็ปกคลุมเมืองไร้ระเปียบ ผู้คนที่เคยเศร้าหมอง
ก็หน้าตาสดใสขึ้น ความไร้ระเปียบหายไปหมดสิ้น

“ขอต้อนรับทุกคนกลับบ้าน” เสียงเจ้าเมืองมีระเปียบดังกึกก้อง

“เป็นอย่างไรบ้างแผ่นดิน ได้ไปเที่ยวเมืองไร่ระเบียบมา สนุกมัย
อยากกลับไปอีกหรือเปล่า”

แผ่นดินรีบตอบเจ้าเมืองทันทีว่า “ผมไม่อยากจะไปอีกแล้ว
เข็ดแล้วครับ”

“ดีแล้วละ แม้ว่าสิ่งที่เธอทำไปนั้นจะเกิดจากความนึกสนุกชุกชอนแต่ก็ต้อง
ขอชมเธอที่รู้ตัว แล้วใช้ความมีระเบียบต่อสู้กับปีศาจไร่ระเบียบ
จนสามารถกลับมาบ้านได้สำเร็จ ทั้งยังพาพลเมืองคนอื่น ๆ ที่เคยถูกสาป
กลับมาได้อีกด้วย” แผ่นดินอมยิ้มด้วยความภูมิใจ

“จำไว้นะ คนที่มีระเบียบ ก็เพราะใจเขามีระเบียบ
เมื่อใจเขามีระเบียบ เขาก็จะรู้ตัว จัดสิ่งของต่าง ๆ รอบตัวเขาให้มี
ระเบียบ” เจ้าเมืองมีระเบียบย่ากับเด็ก ๆ

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทุกคนก็อาศัยอยู่ในเมืองมีระเบียบ
อย่างมีความสุข ส่วนแผ่นดินก็ยึดมั่นในระเบียบวินัยของเมือง
เป็นอย่างดี สิ่งนี้เองทำให้แผ่นดินโตขึ้นเป็นพลเมืองมีระเบียบ
และประสบความสำเร็จในการเรียนและหน้าที่การงานดีในอนาคตด้วย

เด็ก ๆ ทำอะไรต้องหัดให้รู้ตัว การรู้ตัวอยู่เสมอ
จะทำให้เป็นคนมีระเบียบ และคนที่มีระเบียบดีแล้ว จะสามารถเล่าเรียน
และทำการงานต่าง ๆ ได้โดยถูกต้อง รวดเร็ว จะเป็นคนที่จะสร้าง
ความสำเร็จและความเจริญให้แก่ตนเอง แก่ส่วนรวม ในอนาคต
ได้อย่างแน่นอน

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๑๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐

พระบรมราโชวาท พระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือ “วันเด็ก”

ประจำปี ๒๕๒๑

ที่มา: หนังสือ นิทาน “ทำดี ตามคำพ่อ” โดยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม และ สบธ.

ความมีวินัยในตนเอง (๔)

กิจกรรม การแสดงละคร (บทบาทสมมติ)

สาระสำคัญ ให้เด็กมีความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายงานเพื่อแสดงละคร (บทบาทสมมติ) โดยเตรียมอุปกรณ์/การแต่งกายในสัปดาห์ต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ
๒. เพื่อฝึกให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. กระดานไวท์บอร์ดพร้อมปากกา
๒. แต่ละกลุ่มจัดเตรียมอุปกรณ์ และการแต่งกายเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

๑. ผู้นำกิจกรรมพูดคุยถึงสัปดาห์ที่แล้ว ได้ฝึกงานให้เด็กแต่ละกลุ่ม ไปคิดงานการแสดงละคร (บทบาทสมมติ) เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง
๒. เปิดโอกาสให้เด็กได้เตรียมตัว ชักซ้อม และเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

ในเวลา ๒๐ นาที

ขั้นดำเนินกิจกรรม

๑. ส่งผู้แทนจับฉลากลำดับการแสดง (๑-๓)
๒. เริ่มการแสดงแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ ๑๐ นาที

ขั้นสรุป

ผู้นำกิจกรรมถามเด็กถึงข้อคิดต่างเกี่ยวกับเรื่องความมีวินัยในตนเอง จากการชมการแสดงละคร

การประเมินผล

๑. พิจารณาว่าละครแต่ละเรื่องที่แสดง เนื้อหา สาระได้เน้นความมีวินัยในตนเองหรือไม่

๒. ให้ได้กระตมสมองเป็น ๓ กลุ่มเดิม เพื่อทำแผนภาพความคิดเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับบนกระดานไวท์บอร์ด

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทการละคร (บทบาทสมมุติ)

ความรับผิดชอบ (๑)

กิจกรรม บทบาทสมมุติ

สาระสำคัญ ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญของเด็ก ที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งด้านการเรียน การปฏิบัติงาน และการอยู่ร่วมกัน ในสังคมหากบุคคลใดขาดการรับผิดชอบจะส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคม ขาดความสงบ และเกิดผลเสียมากมาย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กเข้าใจ ความหมายของความรับผิดชอบ และความจำเป็นของ ความรับผิดชอบที่จะต้องมีในสังคม
๒. เพื่อให้เด็กได้ตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. ใบความรู้ เรื่อง ความรับผิดชอบ
๒. สลาก จำนวน ๕ ชิ้น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมทักทายเด็ก และชวนเด็กให้คิดตาม โดยเริ่มพูดคุยถึง ประสบการณ์ความสำเร็จของเด็กที่มีปัจจัยมาจากความรับผิดชอบ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมแบ่งเด็กออกเป็น ๕ กลุ่ม
๒. แจกใบความรู้ เรื่อง ความรับผิดชอบ ให้แต่ละกลุ่มอ่าน ทำความเข้าใจ ประมาณ ๕ นาที
๓. เมื่อเสร็จทุกกลุ่มแล้ว ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาจับสลากหน้าห้อง โดยมีสลากทั้งสิ้น ๕ ชิ้น ดังนี้

ขั้นที่ ๑ “ความรับผิดชอบต่อตนเอง”

ขั้นที่ ๒ “ความรับผิดชอบต่อครอบครัว”

ขั้นที่ ๓ “ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน”

ขั้นที่ ๔ “ความรับผิดชอบด้านการจราจร”

ขั้นที่ ๕ “ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม”

๔. เมื่อผู้แทนแต่ละกลุ่มจับสลากได้แล้ว ผู้นำกิจกรรม มอบหมายภารกิจให้แต่ละกลุ่ม แสดงบทบาทสมมติตามหัวข้อที่จับสลากได้ โดยใช้เวลากลุ่มละไม่เกิน ๕ นาที

๕. ผู้นำกิจกรรม ชักซ้อมความเข้าใจของเด็กก่อนเริ่มกิจกรรม โดยให้เวลาแต่ละกลุ่มเตรียมการแสดง ๑๐ นาที

๖. เมื่อครบแล้ว จัดเด็กนั่งเป็นวงกลมเรียงตามกลุ่ม

๗. ผู้นำกิจกรรม จับสลากลำดับการแสดง และให้เริ่มการแสดงที่กลุ่มจนครบทุกกลุ่ม

ขั้นสรุป

๑. ผู้นำกิจกรรม ให้เด็กช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติของแต่ละกลุ่ม

๒. ผู้นำกิจกรรม เสนอแนวทางการปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเด็กเอง

การประเมินผล

๑. สังเกตจากความสนใจ ในการติดตาม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในขั้นนำ

๒. เด็กสามารถแสดงบทบาทสมมติที่สื่อให้เห็นได้ตามประเด็นที่ได้รับมอบหมายไป

๓. เด็กสามารถสรุป และบอกแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสมกับวัย

ใบความรู้ เรื่อง ความรับผิดชอบ

ความหมายตามรากศัพท์ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๐ หน้า ๖๙๑ ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง อาการยอมตามผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป

ความรับผิดชอบ

หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อ ตั้งใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง และผู้อยู่ในความดูแลตลอดจนสังคมอย่างเต็มความสามารถด้วยความผูกพัน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุง การปฏิบัติให้ดีขึ้นด้วย

ประเภทของความรับผิดชอบแบ่งประเภทความรับผิดชอบได้ ดังนี้

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเองหมายถึง การรับรู้ฐานะและบทบาท ของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยเหลือ ตัวเองได้ รู้จักว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้ง ที่เป็นผลดีและผลเสียเพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเอง ย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่ทำลงไปนั้นจะมีผลดี ผลเสียหรือไม่และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น

๒. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึงภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคมไม่มากก็น้อย บุคคลทุกคนจึงต้องมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมดังต่อไปนี้

๒.๑ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมการรักษาทรัพย์สินของสังคม การช่วยเหลือผู้อื่น และการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

๒.๒ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง การช่วยเหลืองานบ้านและการรักษาชื่อเสียงของครอบครัว

๒.๓ ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ได้แก่ความตั้งใจเรียน การเชื่อฟังครูอาจารย์ การปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน และการรักษาสมบัติของโรงเรียน

๒.๔ ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ การช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำความผิดการช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสมการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดการไม่ทะเลาะและเอาเปรียบเพื่อน และการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

ความรับผิดชอบ (๒)

กิจกรรม สร้างสรรค์ด้วยมือเรา

สาระสำคัญ ความรับผิดชอบ หมายถึงการปฏิบัติกิจการงานของตนเอง และที่ได้รับมอบหมายด้วยความมานะพยายาม อุทิศกำลังกาย กำลังใจอย่างเต็มความสามารถ ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยจนงานประสบความสำเร็จ ตรงตามเวลา บังเกิดผลดีต่อตนเองและส่วนรวม ทั้งนี้รวมถึงการรับผิดชอบต่อเมื่องานล้มเหลว และพยายามแก้ไขปัญหา อุปสรรค โดยไม่โทษหรือเกี่ยงผู้อื่น

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. เศษผ้าสีสวย	๗. โฟมกลมเล็ก ๆ
๒. กรรไกร	๘. กระดาษว่าวสีเขียว
๓. เชือก	๙. ก้านสำหรับทำดอกไม้
๔. เม็ดพลาสติกสีสวย สำหรับตกแต่ง	๑๐. เข็ม ด้าย
๕. ถ้วยกระดาษ	๑๑. กระดาษ
๖. กาวร้อน	

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

- ผู้นำกิจกรรมถามเด็ก ๓ คำถาม โดยให้เด็กตอบคำถามละ ๑๐ คน ดังนี้
 - เรามีความรับผิดชอบต่อตนเองอะไรบ้าง
 - ในฐานะที่เป็นลูก มีความรับผิดชอบต่ออะไรบ้างในครอบครัว
 - ในฐานะที่เป็นนักเรียน มีความรับผิดชอบต่ออะไรบ้าง
- ผู้นำกิจกรรมและเด็กช่วยกันสรุปว่าทุกคนต้องมีความรับผิดชอบทั้งสิ้น

ไม่ว่าจะเป็นต่อตนเอง และผู้อื่น

ขั้นตอนกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมแบ่งเด็กเป็น ๒ กลุ่ม

๒. มอบหมายให้แต่ละกลุ่มประดิษฐ์ของเพียง ๑ อย่าง

- โคมบายดอกไม้ออกจากเศษผ้า
- ดอกไม้กระดาษ ทำจากถ้วยคัพเค้ก

๓. แต่ละกลุ่มมาจับอุปกรณ์ (ซึ่งต้องใช้ของแต่ละบุคคลและของส่วนรวม)

และวิธีทำจากผู้นำกิจกรรม

๔. ทุกคนช่วยกันประดิษฐ์งานในภาพรวมของกลุ่มให้ส่วนรวม

๕. ผู้แทนนำเสนอผลงาน และประโยชน์ที่ได้รับ

ขั้นสรุป

๑. ผู้นำกิจกรรมสังเกตพฤติกรรมของเด็กการใช้อุปกรณ์ส่วนรวมว่าเป็นอย่างไรบางคนใช้เสร็จรีบคืน บางคนเก็บไว้ใช้ส่วนตัว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีความรับผิดชอบในการหยิบยืมของส่วนรวม

๒. ผู้นำกิจกรรมสรุปว่าทุกคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องช่วยกันประดิษฐ์เป็นผลงานของกลุ่ม ถ้าหากพวกเราไม่มีความรับผิดชอบงานเหล่านี้ย่อมไม่สำเร็จ

การประเมินผล

๑. จากผลงานของกลุ่ม

๒. ความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิก

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเพณีศิลปหัตถกรรม และประเพณีงานอดิเรก

ใบงานที่ ๑

การประดิษฐ์โมบายดอกไม้จากเศษผ้า อุปกรณ์

๑. เศษผ้าสีสวย
๒. กรรไกร
๓. เชือก
๔. เม็ดพลาสติกสีสวย สำหรับตกแต่ง

วิธีทำ

๑. นำเศษผ้าสีสวย ลายสดใส ตัดเป็นรูปดอกไม้ และวงกลม หลาย ๆ ดอก
๒. จากนั้นนำไปร้อยกับเชือกไหมพรม ที่ใส่เข็มเตรียมไว้
๓. ระหว่างร้อย ให้สลับระหว่าง ดอกไม้กับวงกลม ที่ตัดเตรียมไว้ ตกแต่งด้วยเม็ดพลาสติกระหว่างดอกไม้ทำขนาดสั้น ยาว ตามต้องการนำไปประดับตามที่ต่าง ๆ ในบ้าน หรือประดับงานเลี้ยง งานปาร์ตี้

ใบงานที่ ๒

การประดิษฐ์ดอกไม้กระดาชจากถ้วยคัพเค้ก อุปกรณ์

๑. ถ้วยกระดาช	๔. โฟมกลมเล็ก ๆ
๒. กรรไกร	๕. กระดาชวาวสีเขียว
๓. กาวร้อน	๖. ก้านสำหรับทำดอกไม้

วิธีทำ

๑. ตัดถ้วยกระดาช ออกเป็นสองส่วนเท่า ๆ กัน
๒. ตัดถ้วยกระดาช ออกเป็น หกส่วน เจ็ดส่วน ตามลำดับ (เพื่อทำกลีบดอก)
๓. จากนั้นนำมาติดลงไปบนโฟมกลม พร้อมเสียบก้าน
๔. จัดกลีบใส่ดอกไม้เล็กใหญ่ เลือกตามถ้วยคัพเค้กที่ตัดทิ้งไว้
๕. ทำเสร็จ ติดใบเลี้ยง พันก้านดอก ให้เรียบร้อย นำไปจัดช่อ
จัดแจกันสวย ๆ ประดับบ้าน

ความรับผิดชอบ (๓)

กิจกรรม แรลลี่พาสนุก

สาระสำคัญ ฝึกให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มบางคนอาจจะมีปัญหา หรือทำคะแนนได้ไม่ดี ก็ต้องเป็นมติของกลุ่มที่ต้องยอมรับความจริง และต้องการฝึกให้ทุกคนมีความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบในหน้าที่ตนเองอย่างเคร่งครัด
๒. เพื่อฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อส่วนรวม ตามกฎ ระเบียบ และกติกา

เวลา จำนวน ๔๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. แก้วน้ำพลาสติก ๓ ใบเล็ก ๆ	๔. บัตรคำ ๑๐ บัตร
๒. น้ำ	๕. ลูกบาสเกตบอล ๑ ลูก
๓. กระบอกน้ำมีรูเจาะสลักกันหลายรู	๖. กรวยสามเหลี่ยม ๕ กรวย
ความสูง ๑ ฟุต	๗. ลูกปิงปอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมพูดถึงครั้งที่แล้วเด็ก ๆ ได้แสดงพลังความรับผิดชอบร่วมกันทำให้งานสำเร็จ วันนี้เรามีกิจกรรมแรลลี่พาสนุก

ขั้นดำเนินกิจกรรม

๑. แบ่งกลุ่ม ๓ กลุ่ม ปฏิบัติกิจกรรมแรลลี่พาสนุก ซึ่งมี ๓ ฐาน ได้แก่
 ๑. ฐานช่วยกันเติมเต็มความรัก
 ๒. ฐานระลึกความจำให้สัมพันธ์ความเร็ว

๓. ฐานช่วยกันเลี้ยงลูกให้ได้ดี

๒. แต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม ฐานละ ๑๐ นาที และต้องเข้าร่วมกิจกรรม
หมุนเวียนครบทุกฐานดังนี้

กลุ่ม ๑ ปฏิบัติกิจกรรมฐาน ๑, ๒, ๓

กลุ่ม ๒ ปฏิบัติกิจกรรมฐาน ๒, ๓, ๑

กลุ่ม ๓ ปฏิบัติกิจกรรมฐาน ๓, ๑, ๒

๓. ให้แต่ละกลุ่มใหญ่ (๑-๓) แบ่งสมาชิกเป็นกลุ่มย่อย A และ B
ตามความเหมาะสม โดยมีหน้าที่

กลุ่ม A ทำหน้าที่จัดเตรียมอุปกรณ์และเป็นเจ้าหน้าที่ประจำฐาน

กลุ่ม B เป็นคนเล่นกิจกรรม

๔. ช่วงปฏิบัติกิจกรรมผู้นำกิจกรรมสังเกตพฤติกรรมของแต่ละกลุ่ม
ว่าเป็นอย่างไร รับผิดชอบร่วมกัน เช่น การวางแผน ปรีกษา การมอบหมายหน้าที่
เพื่อทำกิจกรรมให้สำเร็จหรือไม่ มีใครที่รับผิดชอบมากกว่าเพื่อนของแต่ละกลุ่มผู้นำ
กิจกรรมอาจกล่าวชมเชย

ขั้นสรุป

๑. เมื่อทุกกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ ให้ส่งผู้แทนสรุปกิจกรรม

- ฐานกิจกรรมให้ข้อคิดอะไรบ้างแก่หมู่คณะ
- ฐานที่มีปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขปัญหานั้น

๒. ผู้นำกิจกรรมกล่าวถึงความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม (๑-๓) ที่ได้แบ่งเป็น
สมาชิกเป็น A และ B โดยร่วมปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงการให้คะแนน
ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบหรือไม่ อย่างไร มีการให้คะแนนพิเศษกัน
บ้างหรือไม่

๓. ผู้นำกิจกรรมสรุปกิจกรรมแล้วลืพาสนุก ให้ข้อคิดหลายอย่าง โดยเฉพาะ
ทุกคนต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดที่สุด รวมถึงต้องร่วมกัน

รับผิดชอบงานของกลุ่มด้วย

๔. กลุ่มใดควรเป็นกลุ่มที่ชนะเลิศ (ได้คะแนนมากที่สุด และปฏิบัติตามกติกา)

การประเมินผล

๑. สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

๒. เด็กสามารถแสดงปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทกิจกรรมเกมและกีฬา และประเภทกลางแจ้ง

ใบงานที่ ๑

ฐานที่ ๑ ช่วยกันเติมเต็มความรัก

๑. ตั้งน้ำและแก้วน้ำที่จุดเริ่ม ระยะห่าง ๓ เมตร ตั้งกระบอกน้ำเจาะรูไว้ข้างในมีลูกปิงปอง

๒. เมื่อสัญญาณเริ่มเล่นให้เด็กตักน้ำ ไปใส่กระบอกน้ำ จะช่วยกันวิธีใดก็ได้ ภายในเวลา ๑๐ นาที

๓. การพิจารณาให้คะแนนดูระดับน้ำในกระบอก ถ้าเติมน้ำได้ระดับ ๑ นิ้ว ได้ ๑ คะแนน ถ้าลูกปิงปองลอยออกมาได้ ๒๐ คะแนน

ใบงานที่ ๒

ฐานที่ ๒ ความจำคู่ความเร็ว

๑. บัตรคำ ประมาณ ๗ บัตร เป็นคำถามเช่น

- ให้พูดชื่อจังหวัดที่ลงท้ายคำว่า “บุรี”
- ให้พูดชื่อจังหวัดที่มีอักษร “พ”
- ให้พูดชื่อเดือนที่ลงท้ายด้วย “ยน”

- ให้พูดชื่อเดือนที่มี “๓๑ วัน”
- ให้พูดชื่อนางเอกภาพยนตร์
- ให้พูดชื่อนักร้องชาย
- ให้บอกชื่อเพลงที่มีคำว่า “รัก”

๒. ให้เด็กเลือกบัตรคำ และช่วยกันตอบ จะเลือกเปลี่ยนบัตรคำเมื่อไหร่ก็ได้ ภายในเวลา ๑๐ นาที

๓. การพิจารณาให้คะแนน ถ้าพูดถูก ๑ ชื่อ ได้ ๑ คะแนน

ใบงานที่ ๓

ฐานที่ ๓ ช่วยกันเลี้ยงลูกให้ดีดี

๑. ตั้งกรวยไว้ ๕ กรวย
๒. ให้เด็กเลี้ยงลูกบาสเกตบอล โดยอ้อมหลัก ๕ กรวย ไปและกลับ
๓. เมื่อปฏิบัติเสร็จแล้ว ให้แตะมือเพื่อนที่เส้นเริ่ม ภายในเวลา ๑๐ นาที
๔. การพิจารณาให้คะแนน เลี้ยงลูกบาสเกตบอล ๑ รอบได้ ๑ คะแนน

ความรับผิดชอบ (๔)

กิจกรรม งานวัดย้อนยุค

สาระสำคัญ ทุกคนต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน การจัดร้านและการบริหารจัดการ ตั้งแต่การวางแผนออกร้าน การกำหนดราคา การเล่นเกม เจ้าหน้าที่ประจำกิจกรรม เจ้าหน้าที่แจกของรางวัล นอกจากจะรับผิดชอบร้าน ยังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ เป็นผู้ที่มาเที่ยวงานวัดด้วย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ทุกคนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม
๒. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. ต้นไม้ มีดาวหลากหลายสี
๒. โบว์ลิง และลูกโยน
๓. แผ่นเป้า และลูกดอก
๔. ของรางวัลต่าง ๆ เช่น ขนม ของเล่น
๕. ตัดกระดาษ เทนธนบัตรมี ๓ สี
๖. รีบบิ้น/สายรุ้ง ตกแต่งร้าน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมถามเด็กว่าเคยเที่ยวงานวัดไหม มีกิจกรรมปาเป้า สวรรค์ ชิงช้า สวรรค์ สอยดาว ตักไข่ เกมบิงโก ยิงปืนหุ่น สาวน้อยตกน้ำ ลิเก โยนห่วง

ขั้นตอนกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมให้เด็กแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม

๒. ผู้นำกิจกรรมบอกว่าเราจะสร้างสถานการณ์จำลองงานวัด โดยให้แต่ละกลุ่มส่งผู้แทนมาจับฉลาก เพื่อเป็นเจ้าของร้านต่าง ๆ ดังนี้

- สอยดาว • โบว์ลิง • ปาเป้า

๓. ให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบร่วมกัน จัดร้านภายในเวลาที่กำหนด ๒๐ นาที โดยตกแต่งร้านให้สวยงาม การบริหารจัดการร้าน และต้องเป็นคนเที่ยวงานวัดด้วย และรับอุปกรณ์ที่ผู้นำกิจกรรมจัดเตรียมให้ พร้อมกับธนบัตรจำลองกลุ่มละ ๕๐๐ บาท โดยมีเงื่อนไขทุกคนต้องมีการสับเปลี่ยนหน้าที่และความรับผิดชอบ

๔. ขอผู้แทนแต่ละกลุ่ม เพื่อเป็นผู้สังเกตการณ์ การทำงานในกลุ่มของตนเอง และกลุ่มอื่น ๆ

๕. ผู้นำกิจกรรมอธิบายการใช้ธนบัตร แต่ละกลุ่มจะมีสีไม่เหมือนกัน ต้องพยายามใช้ธนบัตรกลุ่มตนเองให้หมด กลุ่มไหนมีธนบัตรของเพื่อนกลุ่มอื่นจำนวนมากที่สุดเป็นกลุ่มที่ชนะ

๖. เมื่อทุกกลุ่มจัดตกแต่งร้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้นำกิจกรรมให้สัญญาณเปิดงานวัดย้อนยุค ภายในเวลา ๓๐ นาที

๗. เมื่อครบเวลา ให้แต่ละกลุ่มนำธนบัตรจำลอง ส่งให้ผู้สังเกตการณ์นับ ถ้าหากมีธนบัตรของตนเองเหลืออยู่เท่าไร ให้นำไปหักลบออก เช่น กลุ่ม ๑ ได้ธนบัตรจากกลุ่มอื่น ๆ จำนวน ๓๕๐ บาท แต่ธนบัตรของกลุ่มตนเองเหลือ ๕๐ บาท จะถูกหักเงิน ๕๐ บาท เหลือเพียง ๓๐๐ บาท

ขั้นสรุป

๑. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้สังเกตการณ์ เล่าถึงการทำงานในกลุ่มของตนเองว่าเป็นอย่างไร ใครเป็นผู้ที่รับผิดชอบมากที่สุด และเปรียบเทียบกับการทำงานของกลุ่มอื่น ๆ ว่าแตกต่างหรือเหมือนกัน และมีเหตุผลใดประกอบบ้าง ช่วยกันสรุปข้อคิด

๒. ผู้นำกิจกรรมซักถาม มีใครบ้างที่ไม่ได้สับเปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบบ้าง เช่น เพื่อนไปเที่ยวงานวัดเพลิน ทำให้เราเฝ้าร้านตลอดงานจนหมดเวลา ไม่ได้ไป

เที่ยวงานวัด หรือทุกคนทั้งร้านของตนเองไปเที่ยวงานวัดกันหมด
ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบส่วนบุคคล และความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม

การประเมินผล

๑. สังเกตจากการปฏิบัติตามกิจกรรมที่มอบหมาย
๒. ความกระตือรือร้น ความสนใจ

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทเกมและกีฬา
และประเภทกิจกรรมพิเศษตามเทศกาล

ความเสียสละ (๑)

กิจกรรม ต้นแบบผู้เสียสละ

สาระสำคัญ การเสียสละไม่ว่าจะรูปแบบใด เสียสละกำลังกาย การมีน้ำใจเอื้อเพื่อแบ่งปันกัน ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนรวมมากกว่าประโยชน์สุขส่วนตัว ความเหนื่อยยากลำบากให้แก่กันทั้งในยามปกติและคราวจำเป็น บริจาคทรัพย์สิ่งของเพื่อช่วยเหลือกันการเสียสละบ่อย ๆ จะค่อย ๆ ฝังลึกลงในจิตใจกลายเป็นอุปนิสัยที่มั่นคง ทำลายได้โดยยากความเสียสละสามารถเริ่มปลูกฝังได้โดย การกระตุ้นให้เด็กมีบุคคลตัวอย่างที่เป็นผู้เสียสละอย่างแท้จริง และให้ศึกษาแนวคิด และวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคลตัวอย่างนั้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กเข้าใจ ความหมายของความเสียสละ และความจำเป็นของความเสียสละที่จะต้องมีในสังคม
๒. เพื่อให้เด็กได้ตระหนักถึงความสำคัญของความเสียสละ
๓. เพื่อสร้างให้เด็กได้เกิดมีบุคคลต้นแบบในใจ และเกิดพฤติกรรมเลียนแบบด้านความเสียสละ ตามบุคคลต้นแบบนั้น

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

ใบความรู้ เรื่อง ความเสียสละ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมทักทายเด็ก และชวนเด็กให้คิดตาม โดยเริ่มพูดคุยถึงสภาพสังคมปัจจุบัน ที่มีความแก่งแย่งแข่งขันสูง ทำให้ผู้คนเห็นแก่ตัวไม่คำนึงถึงส่วนรวม หากเป็นเช่นนี้ต่อไปสังคมจะเป็นอย่างไร และสังคมที่สงบสุขผู้คนควรเป็นเช่นไร

ขั้นตอนกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมแบ่งเด็กออกเป็น ๕ กลุ่ม
๒. แจกใบความรู้ เรื่อง ความเสียสละ ให้แต่ละกลุ่มอ่าน ทำความเข้าใจ ประมาณ ๕ นาที
๓. ให้แต่ละกลุ่ม ร่วมกันเสนอบุคคลต้นแบบด้านความเสียสละ กลุ่มละ ๑ ท่าน โดยให้เวลากลุ่มละ ๑๕ นาที เพื่อช่วยกันอภิปรายว่า บุคคลต้นแบบดังกล่าว มีความโดดเด่นด้านความเสียสละอย่างไร ความเสียสละนั้นเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างไร และจะสามารถนำความเสียสละบุคคลต้นแบบดังกล่าวมาปรับใช้กับตนเองอย่างไร
๔. ให้แต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนมานำเสนอในประเด็นดังกล่าว กลุ่มละ ๒-๓ คน ในเวลาไม่เกินกลุ่มละ ๕ นาที

ขั้นสรุป

๑. ผู้นำกิจกรรม สรุปประเด็นเนื้อหาความเสียสละของบุคคลต้นแบบ แต่ละท่าน
๒. ผู้นำกิจกรรม เสนอแนวทางการปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง

การประเมินผล

๑. สังเกตจากความสนใจในการติดตาม และตอบข้อคำถามของผู้นำกิจกรรม ที่สอบถามในขั้นนำ
๒. เด็กสามารถเลือกบุคคลต้นแบบที่มีความเสียสละได้อย่างแท้จริง
๓. เด็กสามารถบอกถึงความโดดเด่นด้านความเสียสละของบุคคลต้นแบบ ที่ตนเองเลือก และบอกได้ถึงแนวทางในการนำข้อเด่นนั้นมาใช้กับตนเอง ให้เหมาะสมกับวัยได้

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทวรรณกรรม (อ่าน/พูด/เขียน)

ใบความรู้ เรื่อง ความเสียสละ

ความเสียสละเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคมทุกคนในสังคมต้องมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเสียสละแบ่งปันให้แก่กัน ไม่มีจิตใจคับแคบเห็นแก่ตัว ความเสียสละ จึงเป็นคุณธรรมเครื่องผูกมิตรไมตรี ยึดเหนี่ยวจิตใจไว้เป็นเครื่องมือสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมจะเกิดความสงบสุขได้ควรจะมีคุณธรรมคือความเสียสละคือเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม เพราะถ้าต่างคนต่างเห็นแก่ตัวไม่เห็นแก่คนอื่นแล้ว ส่วนรวมก็จะเดือดร้อนเมื่อส่วนรวมเกิดความเดือดร้อนเสียแล้วความสุขความสงบจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

การเสียสละจึงเป็นคุณธรรมสำคัญอย่างหนึ่งในสังคม เริ่มตั้งแต่ครอบครัวอันเป็นหน่วยเล็ก ๆ ของสังคมต้องเสียสละความสุขส่วนตัวให้แก่กันเสียสละทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยความเหนื่อยยากลำบากให้แก่กันทั้งในยามปกติและคราวจำเป็น ดังจะเห็นได้จากการที่มีการเสียสละและบริจาคทรัพย์สินของเพื่อช่วยเหลือกัน ในเมื่อประสบภัยอย่างใดอย่างหนึ่ง เกิดขึ้นแก่คนในชาติที่หนึ่งก็มักจะมีการรับบริจาคเพื่อนำเงินหรือสิ่งของไปช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนอันเกิดจากภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย เป็นต้น หรือไม่ก็มีการรับบริจาคสิ่งของเพื่อนำไปสร้างเป็นสาธารณประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม บุคคลผู้มีน้ำใจเสียสละ มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทุกคนในสังคม ช่วยเหลือเท่าที่เห็นว่าสมควรจะช่วยเหลือ ได้เห็นใครควรแก่การช่วยเหลือก็ช่วยเหลือตามกำลังมากบ้างน้อยบ้าง หรือบางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังกาย บางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังทรัพย์บางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังสติปัญญา ทุก ๆ ครั้งที่ช่วยเหลือก็มีความกรุณาสงสาร

เป็นเบื้องหน้ามั่งที่จะปลดปล่อยความทุกข์ของผู้อื่นด้วยความเต็มใจบริสุทธิ์ใจ
ผู้ที่ฝึกฝนมาดีในเรื่องของการเสียสละย่อมสละได้โดยง่าย ไม่ต้องฝืนใจ
สามารถที่จะทำได้อย่างสม่ำเสมอและสามารถที่จะเสียสละ ให้ได้แม้
สิ่งอันเป็นที่รัก ที่ให้ได้โดยยากอวัยวะและชีวิตเป็นที่สุด

ตัวอย่าง

- บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม
- ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
- สละ แบ่งปัน ทรัพย์ เครื่องอุปโภค แก่ผู้ที่สมควรได้รับ
- ช่วยแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา
- ช่วยเพิ่มพูนความรู้ใหม่แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา

โดย พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ.๙)

เจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชรวรวิหาร

ภาพอนุสาวรีย์นางสาวบุญเหลือ ตำนันวีรสตรีแกร่งแห่งเมืองโคราช

ความเสียสละ (๒)

กิจกรรม ฉันทายมได้

สาระสำคัญ ความเสียสละเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ทุกคนในสังคมต้องมีน้ำใจเอื้อเพื่อเสียสละให้แก่กัน ไม่มีจิตใจคับแคบเห็นแก่ตัว ความเสียสละจึงเป็นคุณธรรมเครื่องผูกมิตรไมตรี ยึดเหนี่ยวจิตใจไว้เป็นเครื่องมือสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมจะเกิดความสงบสุขได้ควรจะมีคุณธรรมคือความเสียสละ คือเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม เพราะถ้าต่างคนต่างเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่คนอื่นแล้ว ส่วนรวมก็จะเดือดร้อน ไม่สามารถทำภารกิจที่ได้รับให้เสร็จลุล่วงไปได้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กเกิดความตระหนักในความจำเป็นของสังคมที่ต้องมีผู้เสียสละ
๒. เพื่อให้เด็กซาบซึ้งถึงคุณค่าของการเสียสละที่ส่งผลให้ส่วนรวมดำเนินต่อไปได้

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. ผ้าปิดตา ๒๕ ผืน	๕. แก้ว ๕ ตัว
๒. ผ้ากันเปื้อน ๕ ผืน	๖. นกหวีด
๓. ลิปสติก ๕ แท่ง	๗. นาฬิกาจับเวลา
๔. แป้งฝุ่น ๕ กระป๋อง	

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมทักทายเด็ก ทบทวนถึงความเสียสละของบุคคลต้นแบบเมื่อครั้งที่ผ่านมา และซักถามว่าจากครั้งก่อน ถึงตอนนี้ มีเด็กคนใดที่ได้แสดงออกถึงความเสียสละแล้วบ้าง

ขั้นตอนกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมแบ่งเด็กออกเป็น ๕ กลุ่ม
 ๒. ให้แต่ละกลุ่มนั่งล้อมวงเป็นวงกลม แล้วแจกเก้าอี้ ลิปстик แป้งฝุ่น ผ่ากันเพื่อน กลุ่มละ ๑ ชุด แจกผ้าปิดตาเท่าจำนวนผู้เล่น
 ๓. ผู้นำกิจกรรมมอบหมายภารกิจให้แต่ละกลุ่ม ช่วยกันแต่งหน้าหุ่นของตนให้สวยที่สุด ภายในเวลา ๕ นาที โดยจะต้องมีหุ่น ๑ คนที่ใส่ผ้ากันเปื้อนนั่งบนเก้าอี้ที่เหลือจะเป็นผู้แต่งหน้าให้หุ่น โดยใช้แป้ง และลิปстикที่แจกให้ ทั้งนี้มีเงื่อนไขว่าผู้แต่งหน้าทุกคนต้องปิดตาด้วยผ้าที่แจกให้ทุกคน
 ๔. ผู้นำกิจกรรมซักซ้อมความเข้าใจของเด็กในการทำกิจกรรม
 ๕. เมื่อพร้อมแล้ว ผู้นำกิจกรรมเป่านกหวีดเริ่มกิจกรรม และจับเวลา
 ๖. เมื่อครบตามเวลา ผู้นำกิจกรรมเป่านกหวีดหยุดกิจกรรม และให้แต่ละกลุ่มแสดงผลงานของกลุ่มตนเอง
 ๗. ผู้นำกิจกรรมเชิญตัวแทนคนที่แต่งหน้าเพื่อน กลุ่มละ ๑ คน มาสัมภาษณ์ถึงความรู้สึกหน้าห้อง
 ๘. ผู้นำกิจกรรมเชิญผู้ที่เป็นหุ่นของทุกกลุ่ม มาสัมภาษณ์ถึงความรู้สึกหน้าห้อง
- ### ขั้นสรุป
๑. ผู้นำกิจกรรม ให้เด็กช่วยกันสรุปความรู้สึกของผู้ที่แต่งหน้าเพื่อน และผู้ที่เป็นหุ่น
 ๒. ผู้นำกิจกรรม สรุปความรู้สึกของผู้ที่แต่งหน้าเพื่อน และผู้ที่เป็นหุ่น อีกครั้ง
 ๓. ผู้นำกิจกรรม สรุปให้เห็นความเสียสละของผู้ที่เป็นหุ่น ที่ยอมเสียสละความสุขส่วนตน ให้เพื่อนได้แต่งหน้าตนเอง ซึ่งหากไม่มีผู้เสียสละนี้ ภารกิจที่ได้รับมอบหมายไปก็อาจจะสำเร็จลุล่วงไปได้

การประเมินผล

๑. สังเกตจากการตอบคำถามในการแสดงพฤติกรรมการเล่นของเด็กในชั้นนำ
๒. สังเกตจากการทำงานร่วมกันในกลุ่มของเด็กตามที่ได้รับมอบหมายภารกิจ
๓. เหตุผลของผู้ที่เป็นหุ่น ในการยอมเป็นหุ่น

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทเกม กีฬา และประเภทศิลปหัตถกรรม

ความเสียสละ (๓)

กิจกรรม อุ่มชูฝุ่น

สาระสำคัญ ความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุในปัจจุบัน เป็นสาเหตุที่ทำให้สังคมโดยทั่วไปมีค่านิยมที่ให้ความสำคัญ ในการแสวงหาเงินทอง แสวงหาอำนาจ บารมีมากกว่าที่จะให้ความสำคัญทางด้านจิตใจสังคมในปัจจุบันจึงกลับเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัดเจนปัญหาต่าง ๆ ที่มีมากมายดังนั้นการปลูกฝังความสำนึกให้กับบุคคล เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจึงควรที่จะเกิดขึ้นในสังคมด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันจึงมีการกล่าวถึงคำว่า “เสียสละ” เพื่อให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะมากกว่าตนเอง นั้นหมายถึงว่าทุกคนต้องมีการให้มากกว่า การรับ เพราะสิ่งเหล่านี้ถ้าสามารถปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนัก สังคมย่อมได้รับแต่ความสุขอย่างแน่นอนคำว่า “เสียสละ” จึงมีความสำคัญต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยส่วนรวมการปลูกจิตสำนึกให้เด็กรู้จักการเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม การช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต อันจะเป็นหลักการในการดำเนินชีวิตเป็นการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขกับสังคมอย่างได้ผล

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กเกิดทักษะในการแก้ปัญหาเป็นหมู่คณะด้วยความเสียสละของแต่ละคนในกลุ่ม

๒. เพื่อให้เด็กตระหนักในความสำคัญของการเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. เนื้อเพลงศึกบางระจัน

๕. นาฬิกาจับเวลา

๒. เครื่องฉายภาพ

๖. นกหวีด

๓. เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

๔. อุปกรณ์เกม ซึ่งมีลักษณะเป็นกำแพงใยแมงมุม ๖ เหลี่ยม ที่ขึงด้วยเชือกฟาง สูง ๑๘๐ เซนติเมตร ความกว้างแต่ละช่องต้องกว้างพอที่เด็กจะลอดไปได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

๑. ผู้นำกิจกรรมทักทายเด็ก และสอนเพลงศึกบางระจันซึ่งมีเนื้อร้องดังนี้

“ศึกบางระจันจำให้มันพี่น้องชาติไทย	เกียรติประวัติสร้างไว้แด่ชนชาติไทยรุ่นหลัง
แม้ชีวิตยอมอุทิศราชาติอุปปาง	เลือดไทยต้องมาไหลหลังทาหัวผืนแผ่นดินทอง
ไทยคงเป็นไทยมิใช่ชาติเป็นเชลย	ไทยมิเคยถอยร่นชนชาติศัตรู
บางระจันแม้สิ้นอาวุธจะสู้	สองดาบฟาดฟันศัตรูสู้จนชีพตนมลาย
ตัวตายดีกว่าชาติตาย	เพียงเลือดหยาดสุดท้ายขอให้ไทยคงอยู่
แดนทองของไทยมิใช่ศัตรู	แม้ใครรุกรานต้องสู้เพื่อกู้ผืนถิ่นไทยงาม”

๒. ผู้นำกิจกรรมชวนให้เด็กอภิปรายถึงเนื้อร้องของเพลงที่ได้ร้องไป

๓. ผู้นำกิจกรรม ชี้ให้เห็นว่า การที่เราสามารถอยู่อย่างสุขสบายในปัจจุบัน เป็นเพราะบรรพบุรุษไทยของเราได้เสียสละชีวิต เลือดเนื้อรักษาชาติไทยของเราไว้ให้ คนรุ่นหลังเช่นเราได้มีชาติไทยอาศัย หากบรรพบุรุษของเราไม่เสียสละ แต่กลับเห็นแก่ตัวไม่รักษาชาติไว้ ก็คงไม่มีเราในวันนี้เช่นกัน

ขั้นตอนกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมแบ่งเด็กออกเป็น ๕ กลุ่ม กลุ่มละ ๖ คน

๒. ผู้นำกิจกรรมพาเด็กที่ละกลุ่มเข้าไปห้องกิจกรรม ที่มีอุปกรณ์เกมจัดเตรียมไว้
๓. ผู้นำกิจกรรมมอบภารกิจให้เด็กแต่ละกลุ่ม โดยให้เด็กทุกคนลอดผ่านกำแพงใยแมงมุมไปยังอีกฝั่งหนึ่งให้ได้ภายในเวลา ๓ นาที ทั้งนี้มีเงื่อนไขว่า ๑ ช่อง สามารถใช้ได้เพียงครั้งเดียว ไม่สามารถใช้ซ้ำอีกได้
๔. ผู้นำกิจกรรม ชักซ้อมความเข้าใจของเด็กก่อนทำกิจกรรม
๕. เมื่อพร้อมแล้ว ผู้นำกิจกรรมเป่านกหวีดเริ่มทำกิจกรรม และจับเวลา
๖. เมื่อครบ ๓ นาที ผู้นำกิจกรรมเป่านกหวีดหยุดกิจกรรม และจดบันทึกจำนวนคนที่สามารถลอดผ่านกำแพงใยแมงมุมไปยังอีกฝั่งหนึ่งได้
๗. ทำเช่นนี้ที่ละกลุ่ม จนครบทั้ง ๕ กลุ่ม

ขั้นสรุป

๑. ผู้นำกิจกรรมประกาศผลความสำเร็จของแต่ละกลุ่มทุกคนทราบ
๒. ผู้นำกิจกรรมเชิญผู้แทนกลุ่มที่ประสบความสำเร็จสูงสุด ๑ คน และผู้แทนกลุ่มที่ประสบความสำเร็จน้อยที่สุด ๑ คน มาหน้าห้อง เพื่อสัมภาษณ์ถึงวิธีการในการแก้ปัญหาภารกิจที่ได้รับ
๓. ผู้นำกิจกรรมชี้ให้เห็นว่า การที่จะแก้ปัญหาของส่วนรวมให้สำเร็จได้นั้น จำเป็นจะต้องมีผู้เสียสละที่คอยอุ้มเพื่อน คอยรับเพื่อนอีกฝั่งหนึ่ง และการเสียสละไปในช่องที่มีความสูงมาก ๆ เพื่อให้เพื่อนที่คอยอุ้มส่งนั้น ได้ลอดผ่านช่องที่แคบที่สุด เพราะเป็นคนสุดท้าย ไม่มีคนคอยอุ้มส่งให้ ซึ่งเป็นการเสียสละเฉพาะบุคคล และการเสียสละในภาพรวมของกลุ่มอย่างแท้จริง

การประเมินผล

๑. สังเกตจากความเข้าใจ และความซาบซึ้งในความเสียสละของเด็กจากการอภิปรายของเด็กในขั้นนำ
๒. สังเกตจากการแก้ปัญหาในกลุ่มของเด็ก เมื่อได้รับการภารกิจ
๓. จากแนวคิดของเด็กที่ให้การสัมภาษณ์ในขั้นสรุป

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทการดนตรีและร้องเพลง ประเภทเกมและกีฬา และประเภทกลางแจ้ง

ความเสียสละ (๔)

กิจกรรม จิตสาธารณะ

สาระสำคัญ จิตสาธารณะ หรือจิตสำนึกสาธารณะ เป็นความเสียสละอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น อันจะเป็นประโยชน์ในทุกระดับของสังคม ถ้าหากได้มีการพัฒนาให้เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็งตั้งแต่บุคคลในระดับครอบครัวทั่วโลก ย่อมส่งผลดีในระดับที่สูงขึ้นเป็นลำดับและที่สำคัญที่สุดการสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีนั้น ต้องสร้างกับเด็กและเยาวชน เพราะเด็กสามารถรับรู้ในสิ่งที่ดีงาม

จากพ่อแม่ที่บ้านรับรู้จากผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์องค์เจ้าดูแลลูกหลาน ในระดับชุมชนและสังคมและสถาบันการศึกษาที่นอกจากจะอบรมสั่งสอน ทั้งด้านวิชาการ ยังจะต้องอบรมคุณธรรมจริยธรรม ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จัก การเสียสละ การให้มากกว่าการรับซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชน พัฒนาจิตใจในการ ช่วยเหลือผู้อื่นมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เตรียมเข้าสู่การพัฒนาจิตใจตนเอง สู่จิตสำนึกสาธารณะต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กเข้าใจ ความหมายของจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นการเสียสละ เพื่อบริการสังคมอย่างหนึ่ง
๒. เพื่อให้เด็กเกิดจิตสำนึกในความเสียสละด้วยการมีจิตสาธารณะต่อสังคม
๓. เพื่อให้เด็กสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสียสละเพื่อส่วนรวม

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. ใบความรู้ เรื่อง จิตสาธารณะ
๒. อุปกรณ์ทำความสะอาด ได้แก่ ไม้กวาด ที่โกยผง ถังน้ำ ผ้าถูพื้น ไม้ปัดขนไก่ ถูขยะ
๓. อุปกรณ์ทำสวน เช่น ช้อนปลูก ส้อมพรวน บัวรดน้ำ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมทักทายเด็ก และชวนเด็กพูดคุยถึงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ที่ใช้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยสอบถามว่ามีอะไรบ้างที่ควรได้รับการปรับปรุง เพื่อให้เด็ก ทุกคนมีความสุขสบาย น่ารัก น่าใช้มากขึ้น

ขั้นดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมแบ่งเด็กออกเป็น ๕ กลุ่ม

๒. แจกใบความรู้ เรื่อง จิตสาธารณะ ให้แต่ละกลุ่มอ่าน ทำความเข้าใจ ประมาณ ๕ นาที

๓. ให้แต่ละกลุ่ม ร่วมกันเสนอกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน เพื่อเป็นการปรับปรุง สภาพแวดล้อม ของสถานที่ที่ใช้ร่วมกันนี้ เช่น เก็บขยะ กวาดห้อง ตกแต่งสวน ล้างห้องน้ำ ฯลฯ ทั้งนี้ ให้เด็กได้สามารถเลือกทำได้โดยอิสระแต่ต้องไม่ซ้ำกัน

๔. ผู้นำกิจกรรมแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมตามที่ได้ร้องขอ

๕. เมื่อพร้อมแล้ว ให้เด็กเริ่มทำกิจกรรมตามที่ได้เสนอ ในเวลา ๔๕ นาที

๖. เมื่อถึงเวลา ให้เด็กนำอุปกรณ์มาคืน แล้วจัดเด็กนั่งเป็นกลุ่มตามเดิม

ขั้นสรุป

๑. ผู้นำกิจกรรมซักชวนเด็กอภิปรายถึงกิจกรรมของแต่ละกลุ่มที่ทำที่กลุ่ม

๒. ผู้นำกิจกรรมสอบถามเด็กว่า กิจกรรมที่แต่ละกลุ่มทำนั้นเกิดประโยชน์อย่างไร และถ้าเกิดประโยชน์จะขอบคุณ หรือชมเชยกลุ่มที่ทำนั้นอย่างไร

๓. ผู้นำกิจกรรม สรุปกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มว่าเป็นกิจกรรมอาสาสมัครบริการสังคม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความเสียสละอย่างง่าย ๆ หรือที่เรียกว่าจิตสาธารณะ เด็กทุกคนสามารถทำได้ง่าย ๆ ทุกที่ ทุกเวลาไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน ชุมชน และในอนาคตอาจทำเพื่อสาธารณะประโยชน์ของประเทศได้

การประเมินผล

๑. สังเกตจากความสนใจ ในการติดตาม และตอบข้อคำถามของผู้นำกิจกรรม ที่สอบถามในขั้นนำ

๒. เด็กสามารถเลือกกิจกรรมที่ทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้

๓. เด็กซาบซึ้งถึงผลของการเสียสละ หรือการมีจิตสาธารณะเพื่อส่วนรวม

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทกิจกรรมบริการอาสาสมัคร

ใบความรู้ เรื่อง จิตสาธารณะ

พจนานุกรมไทยฉบับของราชบัณฑิตยสถาน (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๔ ปรับปรุง-เพิ่มเติมใหม่) พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้ดังนี้

จิต (จิต) น. มีความหมายว่า ใจ, ความรู้สึกนึกคิด

สาธารณะ (สา-หา-ระ-นะ) หรือ สาธารณะ มีความหมายว่าทั่วไป, เป็นของกลางสำหรับส่วนรวม

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่าการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมีความสำคัญและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อยประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า “จิตสาธารณะ” หมายถึง “ความรู้สึกนึกคิดที่เป็นส่วนรวม” หรือพูดง่าย ๆ ว่า “การตระหนักรู้และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมร่วมกัน การตระหนักรู้ตนที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมหรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์ที่เป็นสังคมเดียวกันเป็นการแสดงออกเพื่อสังคมส่วนรวม การบริการชุมชน การทำประโยชน์เพื่อสังคมถ้าเป็นวัตถุหรือสิ่งของทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้”

ดังนั้นจิตสาธารณะจึงเปรียบได้กับความรู้สึกนึกคิดถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะร่วมกัน การใช้สิทธิและหน้าที่ ที่จะดูแลรวมทั้งการบำรุงรักษาสິงของที่เป็นของส่วนรวม

ร่วมกันเช่นการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมโดยไม่ทิ้งขยะลงที่พื้นทั่วไป
ต้องทิ้งขยะในที่จัดไว้ให้ ไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลรักษา
สาธารณะสมบัติ เช่น โทรศัพท์สาธารณะหลอดไฟฟ้าที่ให้แสงสว่าง
ตามถนนหนทาง การใช้น้ำธรรมชาติและน้ำประปาอย่างประหยัดร่วมกัน
การใช้กระแสไฟฟ้าสาธารณะให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ตลอดจน
ช่วยเหลือดูแลผู้ตกทุกข์ได้ยาก อันเป็นการให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาส
ตามสมควรแต่ต้องไม่ทำให้ตนเองและครอบครัวเดือดร้อน
และการช่วยเหลือต้องไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง อันเป็นประโยชน์
ของส่วนรวมหากคนในสังคมขาดจิตสาธารณะแล้วก็จะเกิดผลกระทบ
มากมาย เช่น ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่นในครอบครัว
มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันน้อยลง แก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้ง
เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เห็นแก่ตัว ชิงดีชิงเด่น เบียดเบียนสมบัติ
ขององค์กรเพื่อมาเป็นสมบัติของตนเอง องค์กรไม่ก้าวหน้าประสิทธิภาพ
และคุณภาพของงานลดลง ทำให้ชุมชนเกิดความอ่อนแอ
เพราะต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการพัฒนา ยิ่งปล่อยนานยิ่งทรุดโทรม
เกิดอาชญากรรมในชุมชน ขาดศูนย์รวมจิตใจขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา
เพราะแต่ละคนมองเห็นเรื่องของตนเองเป็นใหญ่เกิดวิกฤตการณ์
ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียน
ทำลายทรัพยากร และสมบัติของส่วนรวมประเทศชาติล้มล้าง
ชาติพลังของคนในสังคมเมื่อนำมาตรการใดออกมาใช้ก็ไม่ได้ผลเนื่องจาก
ไม่ได้รับความร่วมมือเกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก แก่งแย่งแข่งขันทุจริตคอร์รัปชัน
ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างประเทศทำให้เกิดปัญหา เช่น การสะสม
อาวุธการกลั่นแกล้งแก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ

ความซื่อสัตย์ (๑)

กิจกรรม ความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติของคนดี

สาระสำคัญ ความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของคนดี ที่สังคมต้องการ การแสดงความซื่อสัตย์ สังเกตได้จากการแสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำ รวมถึงการไม่พูดโกหก หรือกล่าวคำเท็จทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กมีความรู้และเกิดความตระหนักด้านความซื่อสัตย์
๒. เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
๓. เพื่อมิให้เด็กเอาเปรียบผู้อื่น

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. บัตรคำ “สุภาษิต/คำพังเพยเกี่ยวกับความซื่อสัตย์จำนวน ๓ แผ่น”
๒. เนื้อเพลง ความซื่อสัตย์
๓. เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ
๔. เครื่องฉายภาพ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมถามเด็กว่าหากแม่ค้าทอนเงินเกินให้เรา แล้วนำไปคืน แต่มีคนพูดว่าเราเป็นคนโกง เด็กคิดว่าอย่างไร ให้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น เพื่อนำเข้าสู่เรื่องความซื่อสัตย์

ขั้นดำเนินกิจกรรม

๑. ให้เด็กแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม แต่ละกลุ่มมารับบัตรคำ เป็นสุภาษิต หรือคำพังเพยเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ได้แก่ ฉ้อราษฎร์บังหลวง, ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน และมือถือสาก ปากถือศีล แล้วให้คิดการแสดงให้สอดคล้องกับสุภาษิตหรือคำพังเพย

พร้อมแสดงกลุ่มละ ๓-๕ นาที

๒. ผู้นำกิจกรรมฉายเนื้อเพลงและสอนได้ร้องเพลง ความซื่อสัตย์ พร้อมทั้ง
ปรบมือให้จังหวะ ซึ่งมีเนื้อร้องดังนี้

ความซื่อสัตย์	เป็นสมบัติของคนดี
หากว่าใครไม่มี	ชาตินี้เอาดีไม่ได้
มีความรู้ท่วมหัว	เอาตัวไม่รอดถมไป
คบโกงแล้วใคร	จะรับไว้ร่วมการทำงาน

๓. ให้แต่ละกลุ่ม (๓ กลุ่มเท่าเดิม) คิดทำทางประกอบเพลงความซื่อสัตย์

๔. ทุกคนช่วยกันร้องเพลง ความซื่อสัตย์ และแต่ละกลุ่มเต้นตามทำทางประกอบเพลงที่คิดไว้ แข่งขันกัน กลุ่มไหนทำพร้อมเพรียงกันเป็นผู้ชนะ

ขั้นสรุป

ผู้นำกิจกรรมและเด็กช่วยกันสรุปความซื่อสัตย์ เป็นสมบัติของคนดีอย่างไร ในทางตรงกันข้ามถ้าหากคนเราไม่มีความซื่อสัตย์จะเกิดอะไรขึ้น ทั้งต่อตนเอง และส่วนรวม

การประเมินผล

๑. สังเกตจากการปฏิบัติงานตามที่ได้มอบหมาย

๒. การมีส่วนร่วม ความสนใจ และความกระตือรือร้น

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทการละคร ประเภทดนตรี และการร้องเพลง และประเภทการเต้นรำ

บัตรคำ

ฉ้อราษฎร์บังหลวง

ชื่อกินไม่หมด
คดกินไม่นาน

มือถือสา
ปากถือศีล

❧ ความซื่อสัตย์ (๒) ❧

กิจกรรม เล่าสู่กันฟัง

สาระสำคัญ ความซื่อสัตย์แสดงออกได้ด้วยคำพูด เช่น การไม่พูดโกหก หลอกลวงทั้งต่อหน้าและลับหลัง และการไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ให้เด็กเล่าประสบการณ์หรือการเรียนรู้เรื่องความซื่อสัตย์ที่เคยประสบมาในชีวิตจริง หรือจากการได้อ่านบทความ กลอน หนังสือ จากการได้ฟังจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ การเล่าขานจากบุคคลอาจเป็นพ่อ แม่ ญาติ ครู เพื่อน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้เด็กได้เล่าประสบการณ์เรื่องความซื่อสัตย์
๒. เพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
๓. เพื่อเป็นตัวอย่างหรือแนวทางนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
๔. เพื่อยกย่องบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ในสังคม

เวลา จำนวน ๔๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. นิทานเรื่องเทพารักษ์กับคนตัดไม้ (ออนไลน์)
๒. นฉลากหมายเลข ๑-๓๐
๓. เครื่องฉายภาพ
๔. คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

๑. ผู้นำกิจกรรมเปิดสื่อออนไลน์ เรื่องคนตัดไม้กับเทพารักษ์ ให้เด็กดู
๒. ชักถามเด็กว่าเพราะเหตุใด เทพารักษ์จึงมอบขวานทองคำ และขวานเงิน ให้คนตัดไม้ คนแรก และทำไมคนตัดไม้คนที่สองจึงไม่ได้ขวานของตนเองคืน

ขั้นตอนกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมให้เด็กระลึกถึงประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาเด็กเกิดความรู้สึกประทับใจมากที่สุดเรื่องความซื่อสัตย์ เพียง ๑ เรื่อง หรืออาจจะทราบจากการได้อ่าน ได้เห็น ได้ฟังก็ได้
๒. ให้เด็กทุกคนออกมาเล่าประสบการณ์เรื่องความซื่อสัตย์ภายในเวลา ๒ นาที โดยการจับฉลากลำดับก่อน-หลัง (หมายเลข ๑-๓๐)

ขั้นสรุป

เมื่อทุกคนได้เล่าประสบการณ์เรื่องความซื่อสัตย์ครบทุกคนแล้ว ผู้นำกิจกรรม และเด็กช่วยกันสรุปว่าความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเป็นคนดี ย่อมไม่คดโกง หลอกลวง หรือกล่าวคำเท็จกับบุคคลอื่น ดังคำสุภาษิตที่ว่า “ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน”

การประเมินผล

๑. เด็กสามารถเลือกเรื่องได้ตรงประเด็น
๒. ความร่วมมือจากการเล่าประสบการณ์เรื่องความซื่อสัตย์ของเด็ก
๓. ความกระตือรือร้น และความสนใจในการฟัง และการตอบคำถาม

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเพณีวรรณกรรม (อ่าน/เขียน/พูด)

นิทาน เรื่อง เทพารักษ์กับคนตัดไม้

คนตัดไม้คนหนึ่งนั่งร้องไห้อยูริมลำธาร เพราะทำขวานของตนเองตกลงไปน้ำ เทพารักษ์สงสารจึงปรากฏกายช่วยเหลือ โดยครึ่งแรกงมขวานทองคำ ให้แต่คนตัดไม้บอกว่าไม่ใช่ของคน ครึ่งที่สองงมขวานเงินขึ้นมาให้ คนตัดไม้ปฏิเสธว่า ไม่ใช่ขวานของตน จนเทพารักษ์งมขวานเหล็กขึ้นมา เข้าจึงยอมรับ เทพารักษ์จึงตอบแทนความซื่อสัตย์ด้วยการมอบขวานทองคำและขวานเงินให้ด้วย ต่อมาเพื่อนบ้านคนที่สอง ทราบเรื่องเกิดความอยากได้และความละโมภ จึงไปที่ลำธารและแกล้งทำขวานหล่น แล้วนั่งร้องไห้ เมื่อเทพารักษ์ปรากฏกายให้ความช่วยเหลือ โดยงมขวานทองคำและขวานเงินขึ้นมา คนตัดไม้คนที่ ๒ รีบบอกว่าเป็นของตนเอง เทพารักษ์จึงบอกว่าเจ้าไม่ซื่อสัตย์ ขวานเหล่านี้ไม่ใช่ของเจ้า และไม่ให้ขวานเลย ทำให้เขาไม่ได้ขวานคืนแม้กระทั่งขวานของตนเอง

ที่มา : [www.youtube.com/watch? V=PScrulfgvLA](http://www.youtube.com/watch?V=PScrulfgvLA).

ความซื่อสัตย์ (๓)

กิจกรรม จากการเล่นถึงการเขียน

สาระสำคัญ การตระหนักถึงความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่น สามารถแสดงออกได้ด้วยคำพูด และการปฏิบัติด้วยความถูกต้อง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กเกิดความตระหนักในความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
๒. เพื่อไม่ให้เกิดกกล่าวคำเท็จ

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ -

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้นำกิจกรรมถามเด็กว่ามีสัตว์เลื้อยอะไรบ้างที่มักจะแสดงความซื่อสัตย์กับเจ้าของ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้นำกิจกรรมให้เด็กเล่นเกมความซื่อสัตย์ ดังนี้

๑.๑ ให้เด็กจับคู่กัน สมมุติทุกคนเป็นทหาร ซึ่งมียศตั้งแต่ พลทหาร นายร้อย นายพัน และนายพล

๑.๒ เริ่มต้นทุกคนจะเป็นพลทหารให้ออกเสียง พลทหารแล้วเป่าขลุ่ยกัน ใครชนะจะได้เป็นนายร้อย ใครแพ้อยังคงเป็นพลทหาร

๑.๓ รอบต่อไปให้จับคู่บุคคลตำแหน่งยศเดียวกัน เช่น ใครเป็นพลทหารให้ออกเสียง “พลทหาร” ใครที่ชนะในรอบแรกให้เป็นนายร้อยออกเสียง “นายร้อย”

๑.๔ รอบต่อไปเมื่อใครเป็นนายร้อย ให้เป่าขลุ่ยกับคนยศนายร้อยเหมือนกัน ใครชนะได้เป็นนายพัน

๑.๕ ใครที่แพ้ก็ต้องปฏิบัติต่อไปเรื่อย ๆ โดยให้เป่าขลุ่ยกับทหารยศเดียวกัน สำหรับผู้ที่ชนะจะได้เลื่อนเป็นนายทหารต่อไปเรื่อย ๆ โดยต้อง

ออกเสียงชื่อตำแหน่ง เพื่อเพื่อนจะได้ทราบว่าใครเป็นทหารตำแหน่งอะไร
จนสุดท้ายใครที่เป็นผู้ชนะนายพลจะได้ไปนั่ง

๑.๖ สุดท้ายจะเหลือผู้แพ้ที่เป็นทหาร ๓ คน ได้แก่ พลทหาร นายร้อย นายพัน

๑.๗ เมื่อจบเกมถามเด็กว่าเกมนี้ให้แนวคิดและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอะไร
ถ้าไม่เหลือทหาร ๓ ตำแหน่งแสดงว่ามีผู้เล่นที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อตนเอง แอบไปนั่ง
เพราะคิดว่าผู้เล่นมีจำนวนมาก ไม่มีใครทราบ ผู้นำกิจกรรมต้องถามเด็กว่า
ผิดอย่างไร ถ้าหากเกิดกรณีนี้ และถามความรู้สึกของทหารที่เหลือว่าทำไมจึงไม่แอบ
ไปนั่งก่อน

๒. กิจกรรมภาษาสร้างสรรค์

๒.๑ แบ่งกลุ่มเด็กเป็น ๓ กลุ่ม

๒.๒ ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันแต่งคำขวัญ เรื่องความซื่อสัตย์ใน ๓ หัวข้อดังนี้
โดยวิธีการจับฉลากหัวข้อ

- การไม่กล่าวคำเท็จ หรือโกหก
- การเก็บของคืนเพื่อน
- การชำระเงินค่ารถประจำทางทุกครั้ง

๒.๓ ส่งผู้แทนแต่ละกลุ่มนำเสนอคำขวัญ

ขั้นสรุป

ผู้นำกิจกรรมและเด็กช่วยกันสรุป เด็กทุกคนควรตระหนัก และให้ความสำคัญ
เรื่องความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นคำพูด หรือพฤติกรรมกาปฏิบัติ

การประเมินผล

๑. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่การปฏิบัติตามคำสั่ง และเป็นขั้นตอน
ในการเล่นเกมความซื่อสัตย์

๒. ได้กระตมสมองในกิจกรรมภาษาสร้างสรรค์ การคิดคำขวัญเกี่ยวกับความซื่อสัตย์

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทเกมและกีฬา
และประเภทวรรณกรรม (อ่าน/เขียน/พูด)

ความซื่อสัตย์ (๔)

กิจกรรม พันท้ายนรสิงห์ผู้ซื่อสัตย์

สาระสำคัญ การปฏิบัติตนทางกาย วาจา จิตใจที่ตรงไปตรงมา ไม่แสดง
ความคดโกง ไม่หลอกลวง ลั่นวาจาจะทำสิ่งใด ก็ต้องทำให้สำเร็จ ไม่กลับกลอก
จนเป็นที่ไว้วางใจของทุกคน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการยกย่องพันท้ายนรสิงห์ผู้ซื่อสัตย์ และเป็นแบบอย่างที่ดี
๒. เพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออก และสร้างความสนุกสนาน

เวลา จำนวน ๙๐ นาที

อุปกรณ์/สื่อ

๑. สื่อออนไลน์ เรื่องศาลพันท้ายนรสิงห์ สมุทรสาคร
๒. กระดาษสำหรับจดคำตอบ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

๑. ผู้นำกิจกรรมถามเด็กว่า ถ้าหากเราเจอโทรศัพท์มือถือรุ่นยอดนิยม
เป็นรุ่นที่กำลังอยากได้ แต่พ่อไม่ซื้อให้ ในห้องน้ำที่โรงเรียนโดยไม่มีใครเห็น
หรือทราบ เราจะทำอย่างไร โดยตอบตามความคิดของตนเอง ซึ่งไม่มี
ใครทราบ บอกเหตุผลประกอบด้วย

๒. ให้เด็กเขียนในกระดาษที่แจกให้ โดยไม่ต้องเขียนชื่อตัวเอง แล้วม้วนส่ง
ผู้นำกิจกรรม

๓. ผู้นำกิจกรรมอ่านกระดาษคำตอบให้เด็กฟัง จนครบ ๓๐ คน แล้วให้เด็กช่วยกัน
สรุปประเด็นใหญ่ ๆ มีอะไรบ้าง ผู้นำกิจกรรมต้องย้ำถึงความซื่อสัตย์
ไม่ควรนำของผู้อื่นมาเป็นของเรา เพราะเจ้าของโทรศัพท์มือถือคงเสียใจมาก
และเสียตาย

ขั้นตอนกิจกรรม

๑. ให้เด็กแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม

๒. ให้เด็กชมสื่อออนไลน์เรื่องศาลพันท้ายนรสิงห์ สมุทรสาคร และร่วมกันแสดงความคิดเห็นจากเรื่อง

๓. ให้แต่ละกลุ่มคิดการแสดงละครบทบาทสมมติเรื่องเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงภายในเวลา ๕ นาที

๔. ให้แต่ละกลุ่มจับฉลาก ลำดับการแสดงก่อน-หลัง

ขั้นสรุป

ผู้นำกิจกรรมและเด็กช่วยกันสรุปข้อคิดของแต่ละเรื่องและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

การประเมินผล

๑. จากการสังเกตมีความสนใจ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

๒. การแสดงละคร ความซื่อสัตย์ ได้สาระและแนวคิดที่สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมนันทนาการที่ใช้ครั้งนี้ เป็นประเภทกิจกรรมการละคร

เรื่อง พันท้ายนรสิงห์ ผู้รักษากฎระเบียบ กฎมณเฑียรบาล ยิ่งกว่าชีวิตตน

พันท้ายนรสิงห์ เป็นนายท้ายเรือพระที่นั่งเอกไชยอยู่ในรัชสมัย สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ (พระเจ้าเสือ) ได้รับ ยกย่องว่าเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีและรักษาระเบียบวินัยยิ่งชีวิต

สมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ ๘ ประพาสปากน้ำสาครบุรี (ปัจจุบันคือจังหวัด สมุทรสาคร) เพื่อทรงเบ็ด ด้วยเรือพระที่นั่งเอกไชย มีพันท้ายนรสิงห์เป็นนายท้าย พันท้ายนรสิงห์เป็นชาวบ้านนรสิงห์ แขวงเมืองอ่างทอง การเสด็จประพาสปากน้ำ สาครบุรีในครั้งนี้ เมื่อเรือพระที่นั่งไปถึงตำบลโคกขามคลองบริเวณดังกล่าว มีความคดเคี้ยวมาก พันท้ายนรสิงห์พยายามคัดท้ายเรือพระที่นั่งอย่างระมัดระวัง แต่ไม่อาจหลบเลี่ยงอุบัติเหตุได้ หัวเรือพระที่นั่งชนกิ่งไม้ใหญ่หักตกลงไปในน้ำ

พันท้ายนรสิงห์รู้โทษดีว่า ความผิดครั้งนี้ถึงประหารชีวิตตามโบราณราชประเพณี ซึ่งกำหนดว่าถ้าผู้ใดถือท้ายเรือพระที่นั่งให้หัวเรือพระที่นั่งหัก ผู้นั้นถึงมรณะโทษให้ตัดศีรษะเสียจึงกราบทูลพระกรุณาน้อมรับโทษตามพระราชประเพณี สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ ทรงพิจารณาเห็นว่าอุบัติเหตุครั้งนี้เป็นการสุดวิสัย มิใช่ความประมาท จึงพระราชทานอภัยโทษให้ แต่พันท้ายนรสิงห์กราบบังคมยืนยัน ขอให้ตัดศีรษะตน เพื่อรักษาขนบธรรมเนียมในพระราชกำหนดกฎหมาย เป็นการป้องกันมิให้ผู้ใดครหาตีเตียนพระเจ้าอยู่หัวได้ว่าทรงละเลยพระราชกำหนดของแผ่นดิน และเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างสืบไป พระองค์ทรงโปรดให้ฝายทั้งปวงปั่นมูลดิน เป็นรูปพันท้ายนรสิงห์ แล้วให้ตัดศีรษะรูปดินนั้นเพื่อเป็นการทดแทนกัน แต่พันท้ายนรสิงห์ยังบังคมกราบทูลยืนยันขอให้ประหารตน

แม้สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ จะทรงอาลัยรักน้ำใจพันท้ายนรสิงห์เพียงใด ก็ทรงจำพระทัยปฏิบัติตามพระราชกำหนด ดำรัสสั่งให้เพชฌฆาตประหาร พันท้ายนรสิงห์แล้วโปรดให้ตั้งศาลสูงประมาณเพียงตา นำศีรษะพันท้ายนรสิงห์ กับหัวเรือพระที่นั่งเอกไชยซึ่งหักนั้น ขึ้นพลีกรรมไว้ด้วยกันบนศาล

ความจงรักภักดีของพันท้ายนรสิงห์ที่มีต่อเจ้าเหนือหัวและความซื่อสัตย์ ที่มีต่อกฎหมายบ้านเมือง ยอมตาย.....เพื่อมิให้กฎหมายบ้านเมืองคลายความ ศักดิ์สิทธิ์

ที่มา: www.youtube.com/watch? V=gepJ๓VLWeis

บทสรุป

เมื่อนำแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการ เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมไปจัดกิจกรรม ให้แก่เด็ก นอกจากเด็กจะได้รับการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมในด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ และด้านความซื่อสัตย์แล้ว เด็กยังได้รับการพัฒนา ด้านอารมณ์ ความสนุกสนาน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การกล้าแสดงออก และสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อน รวมถึงสิ่งแวดล้อมได้ง่ายขึ้น

บรรณานุกรม

- กัลยา ศรีปาน. (๒๕๕๒). ศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๕๔). เลี้ยงลูกวัยเปรี้ยว ไม่ให้เลี้ยวตกขอบ.
ซีเอสเอ็มเดีย : กรุงเทพฯ.
- กรมพลศึกษา. (๒๕๕๖). แผนยุทธศาสตร์. สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖,
จาก <http://www.dpe.go.th/๒๐๑๔/about/?content=vision>.
_____. (๒๕๕๕). แผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ ฉบับที่ ๒
(พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙). ไอเดีย สแคว์. กรุงเทพฯ.
- กรมศาสนา. (๒๕๕๑). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
คณิต เขียววิชัย. (๒๕๓๔). หลักนันทนาการ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน, กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๐).
คู่มือการประเมินนักเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (๒๕๕๕).
แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙).
กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน
ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ.

คณะกรรมการการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. (๒๕๓๖).

แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. ข่าวสารวิจัยการศึกษา.

๑๖(๖) : ๓-๒๐.

จรินทร์ ธาณิรัตน์. (๒๕๒๘). **นันทนาการชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

จรวัยพร ธรณินทร์. (๒๕๒๕). **กายวิภาคและสรีระวิทยาของการออกกำลังกาย**.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช

ชัยณรงค์ ศรีสุข. (๒๕๔๕). **คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย**.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ณรงค์ ศิลารัตน์. (๒๕๔๔). **ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช**.

วิทยานิพนธ์ (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๒๔). **พฤติกรรมศาสตร์เล่ม ๒ จิตวิทยาจริยธรรม
และจิตวิทยาภาษา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (๒๕๔๓). **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**.

พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนอมทรัพย์ มะลิซ้อน. (๒๕๔๔). **รายงานการวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบ
ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นปีที่ ๓ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ ๒
วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม. มหาสารคาม : วิทยาลัยอาชีวศึกษา
มหาสารคาม**.

ทศนา แคมมณี. (๒๕๔๗). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัด
กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรุษ สุนทร. (๒๕๔๙). คู่มือการพัฒนาความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการแนะแนว,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิทาน “ทำดี ตามคำพ่อ” (๒๕๒๑). เมืองมีระเบียบ. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม และ สบธ.

ประภาศรี สีหอำไพ. (๒๕๕๐). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม.
พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเสริฐ เอื้อนครินทร์. (๒๕๒๔). การทดลองใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนา
จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ปวย อึ้งภากรณ์. (๒๕๔๕). พัฒน่วาด้วยการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิ
โกลคิมทอง

พิภพ วังเงิน. (๒๕๔๕). จริยธรรมวิชาชีพ Professional Ethics. กรุงเทพฯ :
รวมสาส์น (๑๙๗๗) จำกัด.

พุทธทาสภิกขุ. (๒๕๐๕). แนวจริยธรรม. กรุงเทพฯ : บริษัทศิริพัทธ์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๔๒). การศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิต
หรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสาร
ทางวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๔๖). พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย.
โครงการตำราสำนักที่ปรึกษา กรมอนามัย:กระทรวงสาธารณสุข.

เพ็ญแจ ประจันปัจฉินีก และคณะ. (๒๕๕๑). รายงานการวิจัย
การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม:
แนวทางและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ.

ระดมพลปลื้ม. (๒๕๕๖). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ฉบับ
ปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙) สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐
รุจิร ภู่อาร. (๒๕๔๑). แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนากระบวนการสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๒). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.
กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.

ลิขิต อีรเวคิน. (๒๕๔๘). คนไทยในอุดมคติ. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แม็ค.
วศิน อินทสระ. (๒๕๔๙). พุทธจริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เมตตาพร.

วัฒนากร เรืองจินดา. (๒๕๔๘). คุณธรรมที่จะช่วยให้สังคมเข้มแข็งและก้าวหน้า:
ศึกษากรณีทัศนคติของนักคิดในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต. (จริยศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). (๒๕๕๑).
สังคมมีคุณค่าจากต้นกล้าคุณธรรม. กรุงเทพฯ : ศูนย์คุณธรรม.

สงบ ลักษณะ. (๒๕๒๔). การศึกษาและการพัฒนาจริยธรรม. การวัดผลการศึกษา,
๒, ๒๙-๕๗.

สมบัติ กาญจนกิจ. (๒๕๓๕). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

_____. (๒๕๔๒). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (๒๕๔๔). **นันทนาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศรี ทองนุช. (๒๕๔๒). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
ความเป็นทันสมัยด้านจิตใจ สำหรับนักศึกษา สาขาครุศาสตร์
ของสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุซฐิบัณฑิต
(สาขาการอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.**

สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ. (๒๕๕๑). **ชีวิตธรรมชาติด้วยนันทนาการ**.
กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ. (๒๕๔๐). **การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีการศึกษา ๒๕๓๘-๒๕๓๙**. กรุงเทพฯ :
สำนักงานสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, วัฒนธรรม.กระทรวง. (๒๕๕๐). **แผนแม่บท
วัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๙)**. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบาย
และยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน. (๒๕๕๖). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙**. สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖,
จาก [http://www.tinyzone.tv/demo/oppc_2011/images/raw/
filedwn/](http://www.tinyzone.tv/demo/oppc_2011/images/raw/ filedwn/)

- หมู่บ้านครู. (๒๕๕๖). **สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับ พรบ.การศึกษา.**
สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖, จาก <http://www.moobankru.com/knowledge1.html>
- โอเคเนชั่น. (๒๕๕๖). **กรมพินิจฯ สถิติชี้ปีที่แล้วทำผิดซ้ำพุ่งสูงสุดในรอบ ๔ ปี.**
สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖, จาก <http://www.oknation.net/blog/LittleLee/2013/08/16/entry-1>.
- Bammel, G. and L. L., Bammel. (1996). **Leisure & Human Behavior.**
3rd. Times Mirror Higher Education Group, Inc., Iowa.
- Butler, George D. (1959). **Introduction to Community Recreation.**
New York: McGraw-Hill. Cordes, K. A. and H. M. Ibrahim.
(1996). **Applications in Recreation & Leisure for Today and the Future.** New York : McGraw-Hill.
- Kelly, John R. (1996). **Leisure.** Third Edition. New Jersey :
Prentice – Hall.
- Kraus, R. (2001). **Recreation and Leisure in Modern Society**
Sixth Edition. Massachusetts : Jone and Batlett.
- Longman. **Dictionary of Contemporary English,** (London : Longman
Group 1995).
- Smile Baby. **นิทานอีสป ชายตัดไม้กับเทพารักษ์.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<https://www.youtube.com/watch?v=PScrlfgvLA>.
สืบค้น ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- Stained Glass Mike. **ศาลพันท้ายนรสิงห์ สมุทรสาคร.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<https://www.youtube.com/watch?v=GEPJ7vLWcis>.
สืบค้น ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.พัฒนาชาติ กฤติบวร

อธิบดีกรมพลศึกษา

ดร.ชาญวิทย์ ผลชีวิน

รองอธิบดีกรมพลศึกษา

นายธวัช ถาวรสวัสดิ์

รองอธิบดีกรมพลศึกษา

ดร.กิตติพงษ์ โพธิ์มู

ผู้อำนวยการสำนักนันทนาการ

ผู้เรียบเรียง และบรรณาธิการ

นางรุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมและพัฒนานันทนาการ

แบบประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือ “กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก”

คำชี้แจง โปรดแสดงระดับความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือ “กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก” เล่มนี้ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาในโอกาสต่อไป
(กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในกรอบ ☐ และเติมข้อมูลในช่องว่างเพื่อความสมบูรณ์ของแบบประเมินผล)

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบประเมินผล

๑. สถานภาพ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ (โปรดระบุ)ปี
๒. ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
๓. สถานะ ☐ (๑) บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
สังกัด จังหวัด
- ☐ (๒) เจ้าหน้าที่ / ประชาชนทั่วไป จังหวัด

ตอนที่ ๒ โปรดแสดงระดับความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือ “กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก” โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่าน

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
๑.	รูปเล่มภายนอก ขนาด เหมาะสม น่าอ่าน			
๒.	การจัดเรียงหน้าสวยงาม และขนาดตัวอักษรเหมาะสม อ่านสะดวก			
๓.	ปกและภาพประกอบมีความคมชัด สวยงาม			
๔.	ภาพประกอบสามารถสื่อความหมาย และมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา			
๕.	เนื้อหามีความถูกต้องเหมาะสม และสามารถให้ความรู้เรื่องนันทนาการ			
๖.	เนื้อหามีความยาวเหมาะสม และสัมพันธ์กับชื่อเรื่อง			
๗.	การเรียงลำดับเนื้อหา และการใช้ภาษาถูกต้อง เข้าใจง่าย			
๘.	เนื้อหาของหนังสือทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ และตรงต่อความต้องการของท่าน			
๙.	ความรู้ที่ได้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			
๑๐.	สามารถเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมได้			

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณากรอกแบบประเมินผล
สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา

..... (ရက်စွဲ)

មហាវិថីជនបណ្ណាល័យនៃមហាវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ ២០១៩

[illegible]**บริการธุรกิจตอบรับ**

สำนักนันทนาการ

กรมพลศึกษา

เลขที่ 154 ถนนพระราม 1

แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน

กรุงเทพฯ

10330

เด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ
จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านความรู้
การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม และเน้นหนักการเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
การปลูกฝังให้เด็กรู้จักใช้กิจกรรมนันทนาการจะช่วยเป็นภูมิคุ้มกัน เสริมสร้างพลังแห่งความสุข
ลดความเครียด สามารถส่งผลให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นใจ มีคุณธรรมและจริยธรรม
และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

